

كتاب

قصص النبيين للأطفال

بقلم: أبو الحسن علي الحسيني الندوي

الجزء الأول

www.arabic.uz

مترجم إلى اللغة الأوزبكية

أنور أحمد

طشقند:

٢٠١٢ م

Абул Ҳасан Али Ҳасан ан-Надавий

ПАЙҒАМБАРЛАР ҚИССАСИ

(Болалар учун)

Биринчи қисм

Араб тилидан:

Анвар Аҳмад

таржимаси

Тошкент

2012-йил

بسم الله الرحمن الرحيم

ابن أخي العزيز!

أراك حريصًا على القصص والحكايات، وكذلك كل طفل في سنك، تسمع هذه القصص بكل رغبة، وتقرأها بكل رغبة، ولكني أتأسف لأني لا أرى في يدك إلا حكايات السنابير والكلاب والأسد والذئاب والقردة والدباب وعلينا العهدة في ذلك، فذلك هو الذي تجده مطبوعًا.

وقد بدأت تتعلم اللغة العربية لأنها لغة القرآن والرسول والدين. ولك رغبة غريبة في دروسها ولكني أحجل أنك لا تجد ما يوافق سنك، من القصص العربية إلا قصص الحيوانات والأساطير والخرافات. فرأيت أن أكتب لك ولأمثالك أبناء المسلمين قصص الأنبياء والمرسلين (عليهم صلوات الله وسلامه) بأسلوب سهل يوافق سنك وذوقك، ففعلت، وهذا هو الكتاب الأول من (قصص النبيين للأطفال) أهديه إليك. وقد حاكيت فيه أسلوب الأطفال وطبيعتهم، فلجأت إلى تكرار الكلمات والجمل وسهولة الألفاظ وبسط القصة.

وأرجو أن يكون هذا الكتاب الصغير أول كتاب يقرأه الأطفال في اللغة العربية ويدرسونهم في مدارسهم.

وسأتحفك إن شاء الله بقصصٍ للأنبياء ممتعة شائقة، واضحة سهلة، خفيفة جميلة، ثم لا يكون فيها شيء من الكذب.

أقر الله بك يا محمد عين أبويك وعمك وعين الإسلام، وأعاد بك بركات آبائك على هذا البيت وعلى المسلمين...

أبو الحسن علي الحسيني الندوي

Бисмиллахир роҳманир роҳим

МУҚАДДИМА

Азиз биродаримнинг ўгли!

Мен барча тенгқурларингиз каби сизнинг ҳам қисса-ю ҳикояларга, уларни эшитиш ва ўқишга жуда-жуда қизиқишингизни кўриб турибман. Лекин, ачинарли томони шундаки, кўлингизда фақат мушук, ит, бўри, шер ва айиқ каби ҳайвонлар ҳақидаги эртаклар...

Ҳа, бу биз - катталарнинг камчилигимиз. Аллоҳ хоҳласа, ушбу китобчамиз чоп этилган ҳолатда сизларга етиб боради...

Азиз ўғил-қизларим! Араб тилини таълим олишни бошладинг. Чунки у Қуръон, расул ва диннинг луғатидир. Биламан, сизларда уни ўрганишга ажойиб рағбат бор. Мен сизларнинг турли бемаза эртаклар ва ҳайвонлар ҳақидаги ҳикоялардан бошқа ўз ёшингизга муносиб қиссалар топа олмаётганингиздан хижолатдаман. Шу боис, сизга, барча мусулмон фарзандларига атаб Пайғамбарлар тарихини энгил услуб билан болалар тилида баён этишга киришдим. Кўлингиздаги ушбу китобча пайғамбарлар қиссасидан сиз азиз болаларим учун араб тилида ёзилган биринчи китобидир. Уни сенга ҳадя қиламан.

Китобни имкон қадар болалар тили ва табиатига яқин қилиб ёздим. Содда, энгил, тушунарли бўлишига, жумлаларнинг такрор-такрор келишига алоҳида эътибор бердим.

Аллоҳ хоҳласа, ўтган пайғамбарлар қиссасини энгил услуб, чиройли баён ва кизиқарли тилда сенга туҳфа қиламан. Уларда мутлақо ёлғон аралашмайди.

Эй биродаримнинг ўғилчаси – Муҳаммад! Аллоҳ сен билан ота-онанг, амакинг ҳамда ислом кўзини қувончларга тўлдирсин. Сени сабабчи қилиб ушбу хонадонга, бутун мусулмонларга оталаринг баракотларини қайтарсин!

Абул Ҳасан Али Ҳасаний ан-Надавий.

مَنْ كَسَرَ الْأَصْنَامَ؟

۱ - بَائِعُ الْأَصْنَامِ؟

قَبْلَ أَيَّامٍ كَثِيرَةٍ، كَثِيرَةٌ جِدًّا. كَانَ فِي قَرْيَةٍ رَجُلٌ مَشْهُورٌ جِدًّا. وَكَانَ إِسْمُ هَذَا الرَّجُلِ آزَرَ. وَكَانَ آزَرٌ يَبِيعُ الْأَصْنَامَ. وَكَانَ فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ بَيْتٌ، بَيْتٌ كَبِيرٌ جِدًّا. وَكَانَ فِي هَذَا الْبَيْتِ أَصْنَامٌ، أَصْنَامٌ كَثِيرَةٌ جِدًّا. وَكَانَ النَّاسُ يَسْجُدُونَ لَهُدِهِ الْأَصْنَامَ. وَكَانَ آزَرٌ يَسْجُدُ لَهُدِهِ الْأَصْنَامَ. وَكَانَ آزَرٌ يَعْبُدُ هَذِهِ الْأَصْنَامَ.

БУТЛАРНИ КИМ СИНДИРДИ?

1

БУТЛАР СОТУВЧИСИ

Кўп ва жуда кўп кунлар аввал бир қишлоқда жуда машхур киши бўлган эди. Бу кишининг исми Озар эди. Озар бутларни сотар эди. Бу қишлоқда бир уй бўлиб, у жуда катта эди. Бу уйда бутлар бўлиб, улар жуда ҳам кўп эди. Одамлар мана шу бутларга сажда қилар эдилар. Озар ҳам мана шу бутларга сажда қилар эди. Озар ҳам мана шу бутларга ибодат қилар эди.

۲ - وَلَدُ آزَرَ.

وَكَانَ آزَرٌ لَهُ وَلَدٌ رَشِيدٌ، رَشِيدٌ جِدًّا. وَكَانَ إِسْمُ هَذَا الْوَلَدِ إِبْرَاهِيمَ. وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَرَى النَّاسَ يَسْجُدُونَ لِلْأَصْنَامِ. وَيَرَى النَّاسَ يَعْبُدُونَ الْأَصْنَامَ. وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَعْرِفُ أَنَّ الْأَصْنَامَ حِجَارَةٌ. وَكَانَ يَعْرِفُ أَنَّ الْأَصْنَامَ لَا تَتَكَلَّمُ وَلَا تَسْمَعُ. وَكَانَ يَعْرِفُ أَنَّ الْأَصْنَامَ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ. وَكَانَ يَرَى أَنَّ الدُّبَابَ يَجْلِسُ عَلَى الْأَصْنَامِ فَلَا تَدْفَعُ. وَكَانَ يَرَى الْقَارَّ يَأْكُلُ طَعَامَ الْأَصْنَامِ فَلَا تَمْنَعُ. وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَقُولُ فِي نَفْسِهِ: لِمَاذَا يَسْجُدُ النَّاسُ لِلْأَصْنَامِ؟ وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَسْأَلُ نَفْسَهُ: لِمَاذَا يَسْأَلُ النَّاسُ الْأَصْنَامَ؟

2

ОЗАРНИНГ БОЛАСИ

Озарнинг жуда ҳам ақли бир боласи бор эди. Бу боланинг исми Иброҳим эди. Иброҳим одамларнинг бутларга сажда қилаётганларини кўрди. Одамларнинг ана шу бутларга ибодат қилаётганини кўрди. Иброҳим билар эдики, албатта бутлар тошдан эди. Ва яна билар эдики, албатта бутлар гапирмас эди ҳамда эшитмас эди. Ва билар эдики, бутлар зарар бермас ҳамда фойда бермас эди. Ва кўрар эдики, албатта пашшалар унга қўнар эди, бутлар эса уларни хайдай олмас эди. Ва яна кўрар эдики, бутларнинг овқатини сичқон еса, буни ман қила олмас эдилар. Иброҳим ўзига ўзи: “Нима учун одамлар бутларга сажда қиладилар?” деб айтар эди. Ва яна: “Нима учун одамлар бутлардан (хожатларини) сўрашади?” деб ўзидан сўрар эди.

۳ - نَصِيحَةُ إِبْرَاهِيمَ

وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَقُولُ لِوَالِدِهِ: يَا أَبِي! لِمَاذَا تَعْبُدُ هَذِهِ الْأَصْنَامَ؟ وَيَا أَبِي! لِمَاذَا تَسْجُدُ لَهُذِهِ الْأَصْنَامَ؟
 وَيَا أَبِي! لِمَاذَا تَسْأَلُ هَذِهِ الْأَصْنَامَ؟ إِنَّ هَذِهِ الْأَصْنَامَ لَا تَتَكَلَّمُ وَلَا تَسْمَعُ! وَإِنَّ هَذِهِ الْأَصْنَامَ لَا تَضُرُّ وَلَا
 تَنْفَعُ! وَلَا يَشِيءُ شَيْءٌ تَضَعُ لَهَا الطَّعَامَ وَالشَّرَابَ؟ وَإِنَّ هَذِهِ الْأَصْنَامَ يَا أَبِي لَا تَأْكُلُ وَلَا تَشْرَبُ!
 وَكَانَ آرَزُ يَغْضَبُ وَلَا يَفْهَمُ. وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَنْصَحُ لِقَوْمِهِ، وَكَانَ النَّاسُ يَغْضَبُونَ وَلَا يَفْهَمُونَ.
 قَالَ إِبْرَاهِيمُ: أَنَا أَكْسِرُ الْأَصْنَامَ إِذَا ذَهَبَ النَّاسُ، وَحِينَئِذٍ يَفْهَمُ النَّاسُ.

3

ИБРОҲИМНИНГ НАСИҲАТИ

Иброҳим отасига айтар эди: “Эй отажон! Нима учун бу бутларга ибодат қиласиз?

Эй отажон! Нима учун бу бутларга сажда қиласиз?

Эй отажоним! Нима учун бу бутлардан (ҳожатингизни) сўрайсиз? Бу бутлар гапирмайди ва эшитмайди-ку! Бу бутлар зарар ҳам фойда ҳам бемайди-ку! Нима учун уларнинг олдига таом ва ичимлик қўясиз?

Эй отажон! Бу бутлар емайди ҳам, ичмайди ҳам-ку!”

Озар бундан ғазабланди (ва шундай бўлса-да), Озар буни англамас эди. Ироҳим қавмига насихат қилар эди. Кўпчилик одамлар унга ғазаб қилиб, уни тушунишмас эди. Иброҳим ўзига ўзи: “Одамлар кетишганидан кейин мен бутларни синдираман. Шундагина одамлар тушунадилар.

۴ - إِبْرَاهِيمُ يَكْسِرُ الْأَصْنَامَ

وَجَاءَ يَوْمَ عِيدِ فَفَرِحَ النَّاسُ. وَخَرَجَ النَّاسُ لِلْعِيدِ وَخَرَجَ الْأَطْفَالُ. وَخَرَجَ وَالِدُ إِبْرَاهِيمَ وَقَالَ لِإِبْرَاهِيمَ: أَلَا
 تَخْرُجُ مَعَنَا؟ قَالَ إِبْرَاهِيمُ: أَنَا سَقِيمٌ!

وَذَهَبَ النَّاسُ وَبَقِيَ إِبْرَاهِيمُ فِي الْبَيْتِ. وَجَاءَ إِبْرَاهِيمُ إِلَى الْأَصْنَامِ، وَقَالَ لِلْأَصْنَامِ: أَلَا تَتَكَلَّمُونَ؟ أَلَا
 تَسْمَعُونَ؟ هَذَا طَعَامٌ وَشَرَابٌ! أَلَا تَأْكُلُونَ؟ أَلَا تَشْرَبُونَ؟ وَسَكَتَتِ الْأَصْنَامُ لِأَنَّهَا حِجَارَةٌ لَا تَنْطِقُ.

قَالَ إِبْرَاهِيمُ: (مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ) [الصفات: ۹۲].

وَسَكَتَتِ الْأَصْنَامُ وَمَا نَطَقَتْ. حِينَئِذٍ غَضِبَ إِبْرَاهِيمُ وَأَخَذَ الْفَأْسَ، وَضَرَبَ إِبْرَاهِيمُ الْأَصْنَامَ بِالْفَأْسِ
 وَكَسَرَ الْأَصْنَامَ. وَتَرَكَ إِبْرَاهِيمُ الصَّنَمَ الْأَكْبَرَ وَعَلَّقَ الْفَأْسَ فِي عُنُقِهِ.

4

ИБРОҲИМ БУТЛАРНИ СИНДИРАДИ

Хайит куни келди. Одамлар хурсанд бўлдилар. Одамлар хайитга чиқишди, болалар ҳам чиқишди. Иброҳимнинг отаси ҳам чиқди. Иброҳимнинг отаси Иброҳимга: “Биз билан чиқмайсанми?” деди. Иброҳим: “Мен касалман”, деди. Одамлар кетдилар, Иброҳим эса уйда қолди. Иброҳим бутларнинг олдига келди ва бутларга: “Гапирмайсизларми? Эшитмайсизларми? Бу овқат ва ичимлик! Уни емайсизларми? Ичмайсизларми?” деди.

Бутлар сукут қилиб жим турар эди. Чунки улар тошдан эди ва гапирмас эди. Иброҳим: **(Нима учун гапирмаяпсизлар?)** деди. Бутлар гапирмасдан жим туришди. Шунда Иброҳим ғазаб қилиб, болтани олдида, бутларни болта билан уриб, уларни синдирди. Иброҳим катта бутни синдирмади, бутунича қолдирди ва болтани унинг бўйнига илиб қўйди.

۵ – مَنْ فَعَلَ هَذَا؟

وَرَجَعَ النَّاسُ وَدَخَلُوا فِي بَيْتِ الْأَصْنَامِ. وَأَرَادَ النَّاسُ أَنْ يَسْجُدُوا لِلْأَصْنَامِ لِأَنَّهُ يَوْمَ عِيدٍ. وَلَكِنْ تَعَجَّبَ النَّاسُ وَدَهَشُوا. وَتَأَسَّفَ النَّاسُ وَعَضِبُوا.

قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِأَهْتِنَا إِنَّهُ لِمِنَ الظَّالِمِينَ (۵۹) قَالُوا سَمِعْنَا فَتَى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ (۶۰) قَالُوا فَأَتُوا بِهِ عَلَى أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ (۶۱) قَالُوا أَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِأَهْتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ (۶۲) قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا فَاسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ (الأنبياء - ۶۳)

وَكَانَ النَّاسُ يَعْرِفُونَ أَنَّ الْأَصْنَامَ حِجَارَةٌ. وَكَانُوا يَعْرِفُونَ أَنَّ الْحِجَارَةَ لَا تَسْمَعُ وَلَا تَنْطِقُ. وَكَانُوا يَعْرِفُونَ أَنَّ الصَّنَمَ الْأَكْبَرَ أَيْضًا حَجَرٌ. وَأَنَّ الصَّنَمَ الْأَكْبَرَ لَا يَقْدِرُ أَنْ يَمْشِيَ وَيَتَحَرَّكَ. وَأَنَّ الصَّنَمَ الْأَكْبَرَ لَا يَقْدِرُ أَنْ يَكْسِرَ الْأَصْنَامَ. فَقَالُوا لِإِبْرَاهِيمَ: أَنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ الْأَصْنَامَ لَا تَنْطِقُ.

قَالَ إِبْرَاهِيمُ: فَكَيْفَ تَعْبُدُونَ الْأَصْنَامَ وَإِنَّهَا لَا تَنْصُرُ وَلَا تَنْفَعُ؟ وَكَيْفَ تَسْأَلُونَ الْأَصْنَامَ وَإِنَّهَا لَا تَنْطِقُ وَلَا تَسْمَعُ؟ أَلَا تَفْهَمُونَ شَيْئًا، أَفَلَا تَعْقِلُونَ؟ وَسَكَتَ النَّاسُ وَخَجَلُوا!

5

БУ КИМНИНГ ИШИ?

Одамлар қайтиб, бутлар бор уйга кирдилар. Одамлар бутларга сажда қилишни истадилар чунки бу ҳайит куни эди. Лекин одамлар таажжубга ва даҳшатга тушишди. Одамлар афсусланишди ва ғазабга келишди.

59. Улар: «Бизнинг худоларимизга ким бундай қилди?! Албатта, у золимлардандир!» дедилар.

60. Улар: «Уларни эслаб юрган бир йигитни эшитган эдик, уни Иброҳим, дейишарди», дедилар.

61. Улар: «Уни одамларнинг кўз олдига олиб келинглар. Токи гувоҳ бўлсинлар», дедилар.

62. Улар: «Худоларимизга буни сен қилдингми, эй Иброҳим?!» дедилар.

63. У: «Йўқ, буни манави, уларнинг каттаси қилди. Агар гапирадиган бўлсалар, улардан сўраб кўринглар», деди. (Анбиё сураси)дан.

Одамлар билар эдиларки, албатта бутлар тошдан эди. Ва яна билар эдиларки, тош эшитмайди ҳам, нутқ ҳам қилмайди. Ва яна билар эдиларки, катта бут ҳам тошдан эди. Катта бут юришга ҳам, ҳаракатланишга ҳам қодир эмас эди. Ва албатта, катта бут бутларни сидиришга ҳам қодир эмас эди. Иброҳимга: “Сен биласанки, бутлар гапирмайди”, дейишган эди, Иброҳим: “Қандай қилиб бутларга ибодат қиляпсизлар? У зарар ҳам, фойда ҳам бермаса, нимага унга ибодат қиляпсизлар? Қандай қилиб бутлардан сўраяпсизлар? Ахир улар гапирмайди ҳам, эшитмайди ҳам-ку? Бирор нарсани англамаяпсизларми? Ақл юритмайсизларми?” Одамлар сукут қилиб, хижолат чекдилар.

٦

نَارٌ بَارِدَةٌ

اجْتَمَعَ النَّاسُ وَقَالُوا: مَاذَا نَفْعَلُ؟ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَسَرَ الْأَصْنَامَ وَأَهَانَ الْأَهْلَةَ!
 وَسَأَلَ النَّاسُ: مَا عِقَابُ إِبْرَاهِيمَ؟ مَا جَزَاءُ إِبْرَاهِيمَ؟
 كَانَ الْجَوَابُ: (حَرِّقُوهُ وَأَنْصُرُوا آلَ هَيْتَكُمْ) [الأنبياء: ٦٨].
 وَهَكَذَا كَانَ: أَوْقَدُوا نَارًا، وَأَلْقُوا فِيهَا إِبْرَاهِيمَ. وَلَكِنَّ اللَّهَ نَصَرَ إِبْرَاهِيمَ وَقَالَ لِلنَّارِ:
 يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ) [الأنبياء: ٦٩].
 وَهَكَذَا كَانَ، كَانَتِ النَّارُ بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ.
 وَرَأَى النَّاسُ أَنَّ النَّارَ لَا تَضُرُّ إِبْرَاهِيمَ.
 وَرَأَى النَّاسُ أَنَّ إِبْرَاهِيمَ مَسْرُورٌ وَأَنَّ إِبْرَاهِيمَ سَلِيمٌ. وَدَهَشَ النَّاسُ وَتَحَيَّرُوا.

6

СОВУҚ ОЛОВ

Одамлар тўпланиб: “Нима қиламиз? Албатта Иброҳим бутларни синдириб, олиҳаларга хиёнат қилди”, дейишди. Баъзилар: “Иброҳимнинг иқоб ва жазоси нима?” деб сўрашди. Жавоб шундай эди:

Улар: «Уни куйдиришлар! Агар (бир иш) қиладиган бўлсангиз, худоларингизга ёрдам беринг!» дедилар.

(Шунингдек: олов ёқинлар ва унга Иброҳимни ташланглар, дейишди).

Лекин Аллоҳ Иброҳим (а.с.)га ёрдам берди ва оловга деди:

Биз: «Эй олов, Иброҳим учун салқин ва саломатлик бўл!» дедик. Шундай ҳам бўлди, олов Иброҳим (а.с.) учун салқин ва саломатлик бўлди. Одамлар кўришдики, Иброҳим (а.с.)га олов зарар бермади. Ва яна одамлар кўришдики, Иброҳим (а.с.) хурсанд ва соғ-саломат эдилар. Одамлар бундан даҳшатга тушдилар ва хайрон бўлдилар.

٧ - مَنْ رَبِّي؟

وَدَاتَ لَيْلَةً رَأَىٰ إِبْرَاهِيمُ كَوْكَبًا، فَقَالَ: هَذَا رَبِّي. وَلَمَّا غَابَ الْكَوْكَبُ، قَالَ إِبْرَاهِيمُ: لَا! هَذَا لَيْسَ بِرَبِّي. وَرَأَىٰ إِبْرَاهِيمُ الْقَمَرَ فَقَالَ: هَذَا رَبِّي. وَلَمَّا غَابَ الْقَمَرُ، قَالَ إِبْرَاهِيمُ: لَا! هَذَا لَيْسَ بِرَبِّي! وَطَلَعَتِ الشَّمْسُ، فَقَالَ إِبْرَاهِيمُ: (هَذَا رَبِّي هَذَا أَكْبَرُ) [الأنعام: ٧٨]. وَلَمَّا غَابَتِ الشَّمْسُ فِي اللَّيْلِ، قَالَ إِبْرَاهِيمُ: لَا! هَذَا لَيْسَ بِرَبِّي. إِنَّ اللَّهَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ. إِنَّ اللَّهَ بَاقٍ لَا يَغِيبُ. إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ لَا يَغْلِبُهُ شَيْءٌ. وَالْكَوْكَبُ ضَعِيفٌ يَغْلِبُهُ الصُّبْحُ. وَالْقَمَرُ ضَعِيفٌ تَغْلِبُهُ الشَّمْسُ. وَالشَّمْسُ ضَعِيفَةٌ يَغْلِبُهَا اللَّيْلُ، وَيَغْلِبُهَا الْعَيْمُ. وَلَا يَنْصُرُنِي الْكَوْكَبُ لِأَنَّهُ ضَعِيفٌ وَلَا يَنْصُرُنِي الْقَمَرُ لِأَنَّهُ ضَعِيفٌ. وَلَا تَنْصُرُنِي الشَّمْسُ لِأَنَّهَا ضَعِيفَةٌ. وَيَنْصُرُنِي اللَّهُ. لِأَنَّ اللَّهَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ. وَبَاقٍ لَا يَغِيبُ. وَقَوِيٌّ لَا يَغْلِبُهُ شَيْءٌ.

7 – РОББИМ КИМ?

Бир куни тунда Иброҳим (а.с.) юлдузни кўрдилар ва “Бу менинг роббим”, дедилар. Юлдуз ғойиб бўлгач, Иброҳим (а.с.): Йўқ! Бу Роббим эмас! дедилар.

Иброҳим (а.с.) ойна кўрганларида: “Бу роббим”, дедилар. Ой ғойиб бўлгач, Иброҳим (а.с.): “Йўқ! Бу Роббим эмас”, дедилар.

Қуёш чиқди, Иброҳим (а.с.): **(Мана шу Роббим. Бу каттароқ)**, дедилар. Кечкурун қуёш ботгач эса, Иброҳим (а.с.): “Йўқ! Бу менинг роббим эмас”, дедилар.

“Албатта Аллоҳ тирик ва ўлмайди.

Албатта Аллоҳ ҳамиша боқий қолувчи ва йўқ бўлмайди.

Албатта Аллоҳ кучли ва уни ҳеч бир нарса енга олмайди.

Юлдуз заиф бўлиб, тонг ундан ғолиб келади. Ой ҳам кучсиздир, қуёш унга ғолиб келади.

Қуёш ҳам заифдир, кеча (тун) унга ғолиб келади, булут ҳам унга ғолиб келади. Менга юлдуз ёрдам бера олмайди, чунки у ожиздир, менга ой ёрдам бера олмайди, чунки у ожиздир, қуёш ҳам менга ёрдам бера олмайди, чунки у ҳам ожиздир. Менга Аллоҳ ёрдам беради. Чунки Аллоҳ тирик ва ўлмайди, ҳамиша боқий ва йўқ бўлмайди. У кучли ва Уни ҳеч бир нарса енга олмайди”.

۸ – رَبِّي اللَّهُ

وَعَرَفَ إِبْرَاهِيمُ أَنَّ اللَّهَ رَبُّهُ. لِأَنَّ اللَّهَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ. وَأَنَّ اللَّهَ بَاقٍ لَا يَغِيبُ. وَأَنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ لَا يَغْلِبُهُ شَيْءٌ. وَوَعَرَفَ إِبْرَاهِيمُ أَنَّ اللَّهَ رَبُّ الْكَوْكَبِ! وَأَنَّ اللَّهَ رَبُّ الْقَمَرِ! وَأَنَّ اللَّهَ رَبُّ الشَّمْسِ! وَأَنَّ اللَّهَ رَبُّ الْعَالَمِينَ! وَهَدَى اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ وَجَعَلَهُ نَبِيًّا وَخَلِيلًا. وَ أَمَرَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ أَنْ يَدْعُو قَوْمَهُ وَيَمْنَعَهُمْ مِنْ عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ.

8 – РОББИМ АЛЛОҲ

Иброҳим (а.с.) роббилари Аллоҳ эканини билдилар. Чунки Аллоҳ тирик ва ўлмайди. Албатта, Аллоҳ ҳамиша боқий ва - йўқ бўлмайди. Албатта Аллоҳ кучли ва уни ҳеч бир нарса енга олмайди. Иброҳим (а.с.) билдиларки, албатта Аллоҳ юлдузларнинг робби ва Аллоҳ ойнанинг робби ва Аллоҳ қуёшнинг ҳам роббидир. Ҳақиқатда Аллоҳ оламлар роббидир!!!

Аллоҳ Иброҳим (а.с.)ни ҳидоят қилди ва у зотни Набий ҳамда халил (дўст) қилиб олди. Аллоҳ Иброҳим (а.с.)ни қавмини (ҳақ йўлга) даъват этишга ва бутларга ибодат қилишдан қайтаришга буюрди.

۹ – دَعْوَةُ إِبْرَاهِيمَ

وَدَعَا إِبْرَاهِيمُ قَوْمَهُ إِلَى اللَّهِ، وَمَنَعَهُمْ مِنْ عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ. قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِقَوْمِهِ: مَا تَعْبُدُونَ؟ (قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا) [الشعراء: ۷۱].

قَالَ إِبْرَاهِيمُ: (هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ؟) (أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ) (قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ) [الشعراء: ۷۲-۷۴].

قَالَ إِبْرَاهِيمُ: فَأَنَا لَا أَعْبُدُ هَذِهِ الْأَصْنَامَ. بَلْ أَنَا عَدُوٌّ لِهَذِهِ الْأَصْنَامِ. أَنَا أَعْبُدُ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

(الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ) (وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ) (وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ) (وَالَّذِي يُؤْتِنِي ثَمْمًا يُحْيِينِ) [الشعراء: ۷۸-۸۱].

وَإِنَّ الْأَصْنَامَ لَا تَخْلُقُ وَلَا تَهْدِي. وَإِنَّهَا لَا تُطْعَمُ أَحَدًا وَلَا تَسْقِي. وَإِذَا مَرِضَ أَحَدٌ فَهِيَ لَا تَشْفِي. وَإِنَّهَا لَا تُمِيتُ أَحَدًا وَلَا تُحْيِي.

9 – ИБРОҲИМ (А.С.)НИНГ ДАЪВАТИ

Иброҳим (а.с.) ўз қавмини Аллоҳга даъват қилди ва уларни бутларга ибодат қилишдан қайтарди. Иброҳим (а.с.) қавмига: “Нимага ибодат қиласизлар?” деди. Улар: “Санамларга ибодат қилмоқдамиз”, дейишди. Иброҳим (а.с.): “Илтижо қилганингизда улар сизни эшитадиларми ёхуд наф ёки зарар етказа оладиларми?”. Улар: “Йўқ, биз ота-боболаримизни шундай қилаётганларини кўрдик”, дедилар.

Иброҳим (а.с.): “Мен бу бутларга ибодат қилмайман, аксинча мен бу бутларга душманман”, дедилар. Мен оламларнинг роббига ибодат қиламан.

“У мени яратган Зотдир. Бас, мени ҳидоят қиладиган ҳам Унинг Ўзи. Мени едирадиган ва ичирадиган ҳам Унинг Ўзи. Бемор бўлганимда менга шифо берадиган ҳам Унинг Ўзи. Мени ўлдирадиган, сўнгра тирилтирадиган ҳам Унинг Ўзи”.

Албатта бутлар яратмайди ҳам, ҳидоят ҳам қилмайди. Албатта, улар бирор зотни таомлантира олмайди...

Агар бирор киши бемор бўлиб қолса, шифо беролмайди. Албатта, улар бирор кишини ўлдиролмайди ҳам, тирилтиролмайди ҳам.

۱۰ – أَمَامَ الْمَلِكِ

كَانَ فِي الْمَدِينَةِ مَلِكٌ كَبِيرٌ جَدًّا، وَظَالِمٌ جَدًّا. وَكَانَ النَّاسُ يَسْجُدُونَ لِلْمَلِكِ. وَسَمِعَ الْمَلِكُ أَنَّ إِبْرَاهِيمَ
يَسْجُدُ لِلَّهِ وَلَا يَسْجُدُ لِأَحَدٍ. فَغَضِبَ الْمَلِكُ وَطَلَبَ إِبْرَاهِيمَ. وَجَاءَ إِبْرَاهِيمُ، وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ لَا يَخَافُ أَحَدًا
إِلَّا اللَّهَ.

قَالَ الْمَلِكُ: مَنْ رَبُّكَ يَا إِبْرَاهِيمُ؟

قَالَ إِبْرَاهِيمُ: رَبِّي اللَّهُ!

قَالَ الْمَلِكُ: مَنْ اللَّهُ يَا إِبْرَاهِيمُ؟

قَالَ إِبْرَاهِيمُ: (الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ) [البقرة: ٢٥٨].

قَالَ الْمَلِكُ: أَنَا أَحْيِي وَأُمِيتُ.

وَدَعَا الْمَلِكُ رَجُلًا وَقَتَلَهُ. وَدَعَا رَجُلًا آخَرَ وَتَرَكَهُ. وَقَالَ: أَنَا أَحْيِي وَأُمِيتُ، فَتَلَّتْ رَجُلًا وَتَرَكَتْ
رَجُلًا. وَكَانَ الْمَلِكُ بَلِيدًا جَدًّا، وَكَذَلِكَ كُلُّ مُشْرِكٍ. وَأَرَادَ إِبْرَاهِيمُ أَنْ يَفْهَمَ الْمَلِكُ، وَيَفْهَمَ قَوْمَهُ. فَقَالَ
إِبْرَاهِيمُ لِلْمَلِكِ: (فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ) [البقرة: ٢٥٨].
فَتَحَيَّرَ الْمَلِكُ وَسَكَتَ. وَخَجَلَ الْمَلِكُ وَمَا وَجَدَ جَوَابًا.

10 – ПОДШОҲ ОЛДИДА

Шахарда жуда катта ва жуда золим подшоҳ бор эди. Одамлар ўша подшоҳга сажда қилардилар. Подшоҳ эшитдики, Иброҳим (а.с.) Аллоҳга сажда қиладилар ва Ундан бошқа ҳеч бир зотга сажда қилмайдилар. Подшоҳ бундан ғазабланди ва Иброҳим (а.с.)ни (чақиришни) буюрди. Иброҳим (а.с.) унинг олдига келдилар, у зот Аллоҳдан бошқа ҳеч кимдан кўркмас эдилар. Подшоҳ: “Роббинг ким?” деди. Иброҳим (а.с.): “Роббим Аллоҳ!” дедилар. Подшоҳ: “Эй Иброҳим! У Аллоҳ ким?” деди. Иброҳим (а.с.): “У тирилтирувчи ва ўлдирувчидир”, дедилар. Подшоҳ деди: “Мен ҳам тирилтираман ва ўлдираман”. Подшоҳ бир кишини келтирди ва уни ўлдирди. Яна бир кишини келтирди уни ўлдирмади. Подшоҳ деди: “Мен тирилтираман ва ўлдираман, бир кишини ўлдирдим ва бирини ўлдирмадим”. Подшоҳ нодон эди, шунингдек барча мушриклар ҳам. Иброҳим (а.с.) подшоҳга ва қавмига тушунтиришни хоҳладилар. Иброҳим (а.с.) подшоҳга: “**Албатта, Аллоҳ қуёшни машрикдан чиқаради, бас, сен уни мағрибдан чиқаргин-чи**”, дедилар. Шунда подшоҳ хайратда қолди ва сукут сақлади. Подшоҳ шарманда бўлди ва бирор жавоб топа олмади.

۱۱ – دَعْوَةُ الْوَالِدِ

وَأَرَادَ إِبْرَاهِيمُ أَنْ يَدْعُوَ وَالِدَهُ أَيْضًا، فَقَالَ لَهُ:

(يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ) [مریم: ٤٢].

وَلِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَنْفَعُ وَلَا يَضُرُّ.

(يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ!) [مریم: ۴۴].

يَا أَبَتِ أَعْبُدِ الرَّحْمَنَ! وَغَضِبَ وَالِدُ إِبْرَاهِيمَ، وَقَالَ: أَنَا أَضْرِبُكَ، فَاتْرُكْنِي وَلَا تَفْعَلْ شَيْئًا. وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ حَلِيمًا، فَقَالَ لِوَالِدِهِ: (سَلَامٌ عَلَيْكَ) [مریم: ۴۷].
وَقَالَ لَهُ: أَنَا أَذْهَبُ مِنْ هُنَا وَأَدْعُو رَبِّي. وَتَأَسَّفَ إِبْرَاهِيمُ جَدًّا، وَأَرَادَ أَنْ يَذْهَبَ إِلَى بَلَدٍ آخَرَ، وَيَعْبُدَ رَبَّهُ، وَيَدْعُو النَّاسَ إِلَى اللَّهِ.

11 – OTANI DA'VAT ETISH

Иброҳим (а.с.) ўз оталарини ҳам ҳақ йўлга даъват этишни хоҳладилар ва унга: “Эй отажон! Нима учун эшитмайдиган, кўрмайдиган ва сенга бирор фойда бера олмайдиган нарсага ибодат қиласан?” дедилар. Нима учун фойда ҳам бера олмайдиган, зарар ҳам бера олмайдиган нарсага ибодат қиласан? “Эй отажон! Шайтонга ибодат қилма”. Эй отажон! Раҳмонга ибодат қил!”, дедилар.

Иброҳим (а.с.)нинг отаси бундан ғазабланди ва: “Мен сени ураман, мени тинч қўй ва бирор нарса дема”, деди. Иброҳим (а.с.) ҳалийм эдилар ва оталарига: “Омон бўл”, мен бу ердан кетаман ва роббимга дуо қиламан”, дедилар.

Иброҳим (а.с.) жуда афсусландилар ва бошқа бир шаҳарга кетишни ва роббиларига ибодат қилиб, одамларни Аллоҳга даъват этишни хоҳладилар.

۱۲ – إِلَى مَكَّةَ

وَعَضِبَ قَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَغَضِبَ الْمَلِكُ وَغَضِبَ وَالِدُ إِبْرَاهِيمَ. وَأَرَادَ إِبْرَاهِيمُ أَنْ يُسَافِرَ إِلَى بَلَدٍ آخَرَ، وَيَعْبُدَ فِيهِ اللَّهَ وَيَدْعُو النَّاسَ إِلَى اللَّهِ. وَخَرَجَ إِبْرَاهِيمُ مِنْ بَلَدِهِ وَوَدَّعَ وَالِدَهُ. وَقَصَدَ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ وَمَعَهُ زَوْجَتُهُ هَاجِرٌ. وَكَانَتْ مَكَّةُ لَيْسَ فِيهَا عُشْبٌ وَلَا شَجَرٌ. وَكَانَتْ مَكَّةُ لَيْسَ فِيهَا بَيْتٌ وَلَا نَهْرٌ. وَكَانَتْ مَكَّةُ لَيْسَ فِيهَا حَيَوَانٌ وَلَا بَشَرٌ.

وَوَصَلَ إِبْرَاهِيمُ إِلَى مَكَّةَ وَنَزَلَ فِيهَا. وَتَرَكَ إِبْرَاهِيمُ زَوْجَتَهُ هَاجِرَ وَوَلَدَهُ إِسْمَاعِيلَ. وَلَمَّا أَرَادَ إِبْرَاهِيمُ أَنْ يَذْهَبَ قَالَتْ زَوْجَتُهُ هَاجِرٌ: إِلَى أَيْنَ يَا سَيِّدِي؟ أَتَتْرُكُنِي هُنَا؟ أَتَتْرُكُنِي وَلَيْسَ هُنَا مَاءٌ وَلَا طَعَامٌ! هَلْ أَمَرَكَ اللَّهُ بِهَذَا؟ قَالَ إِبْرَاهِيمُ: نَعَمْ! قَالَتْ هَاجِرٌ: إِذْنٌ لَا يُضِيعُنَا!

12 – MAKKAHA

Бу ҳолатдан Иброҳим (а.с.) қавми, подшоҳ ва Иброҳим (а.с.)нинг отаси ғазабланишди. Иброҳим (а.с.) бошқа шаҳарга сафар қилишни хоҳладилар. У ерда Аллоҳга ибодат қилиб, одамларни ҳам йўлга даъват этишни хоҳладилар.

Иброҳим (а.с.) оталари билан видолашган ҳолда ўз шаҳарларидан чиқиб кетдилар. Иброҳим (а.с.) Маккани қасд қилиб йўлга чиқдилар ва хотинлари Ҳожар ўзлари билан бирга эди. Макка шундай эдики, у ерда на ўт-ўлан ва на шох-шабба йўқ эди. У ерда қудуқ ҳам, анхор ҳам йўқ эди. У ерда ҳайвонлар ҳам, одамлар ҳам йўқ эди. Иброҳим (а.с.) Маккага етиб

келиб, у ерга тушдилар. Иброҳим (а.с.) аёллари Ҳожар ва ўғиллари Исмоилни шу ерга ташлаб кетдилар. Иброҳим (а.с.) кетишни хоҳлаганларида аёллари Ҳожар: “Эй Саййидим, қаерга? Мени бу ерга ташлаб кетасизми? Бу ерда сув ҳам, овқат ҳам йўқ-ку? Сизга буни Аллоҳ амр қилдими?” деганида, Иброҳим (а.с.): “Ҳа!” дедилар. Ҳожар: “Ундай бўлса, бизни зое қилиб ташлаб қўймайди”, дедилар.

۱۳ - بُئْرُ زَمْرَمَ

وَعَطِشَ إِسْمَاعِيلُ مَرَّةً، وَأَرَادَتْ أُمُّهُ أَنْ تَسْقِيَهُ مَاءً. وَلَكِنْ أَيْنَ الْمَاءِ؟ وَمَكَةٌ لَيْسَ فِيهَا بُئْرٌ، وَمَكَةٌ لَيْسَ فِيهَا نَهْرٌ وَكَانَتْ هَاجِرٌ تَطْلُبُ الْمَاءَ، وَتَجْرِي مِنَ الصَّفَا إِلَى الْمَرْوَةِ، وَمِنَ الْمَرْوَةِ إِلَى الصَّفَا. وَنَصَرَ اللَّهُ هَاجِرَ وَ نَصَرَ إِسْمَاعِيلَ فَخَلَقَ لَهُمَا مَاءً. وَخَرَجَ الْمَاءُ مِنَ الْأَرْضِ وَشَرِبَ إِسْمَاعِيلُ وَشَرِبَتْ هَاجِرٌ وَبَقِيَ الْمَاءُ فَكَانَ بُئْرُ زَمْرَمَ، فَبَارَكَ اللَّهُ فِي زَمْرَمَ وَهَذِهِ هِيَ الْبُئْرُ الَّتِي يَشْرَبُ مِنْهَا النَّاسُ فِي الْحَجِّ وَيَأْتُونَ بِمَاءِ زَمْرَمَ إِلَى بِلَدِهِمْ. هَلْ شَرِبْتَ مَاءَ زَمْرَمَ؟

13 – ЗАМЗАМ ҚУДУҒИ

Бир пайт Исмоил чанқаб қолди, онаси унга сув ичиришни хоҳлади. Лекин сув қаерда? Маккада қудуқ йўқ эди, Маккада анҳор ҳам йўқ эди. Ҳожар сув талабида эди. Сафодан Марвагача ва Марвадан Сафогача юрар эди. Аллоҳ Ҳожар ва Исмоилга нусрат берди ва улар учун сув яратди. Сув ердан чикди, Исмоил ҳам ичди, Ҳожар ҳам ичди, сув ортиб қолди. Бу Замзам қудуғи эди. Аллоҳ Замзамга баракот берди. Бу ўша инсонлар ҳажга борганида ичадиган ва сувини ўз шаҳарларига ҳам олиб кетадиган қудуқдир. Сен Замзам сувидан ичганмисан?

۱۴ - رُؤْيَا إِبْرَاهِيمَ

وَعَادَ إِبْرَاهِيمُ إِلَى مَكَّةَ بَعْدَ مُدَّةٍ. وَلَقِيَ إِسْمَاعِيلَ وَلَقِيَ هَاجِرَ، وَفَرِحَ إِبْرَاهِيمُ بِوَلَدِهِ إِسْمَاعِيلَ. وَكَانَ إِسْمَاعِيلُ وَوَلَدًا صَغِيرًا، يَجْرِي وَيَلْعَبُ وَيَخْرُجُ مَعَ وَالِدِهِ. وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يُحِبُّ إِسْمَاعِيلَ جَدًّا. وَذَاتَ لَيْلَةٍ رَأَى إِبْرَاهِيمُ فِي الْمَنَامِ أَنَّهُ يَذْبَحُ إِسْمَاعِيلَ. وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ نَبِيًّا صَادِقًا، وَكَانَ مَنَامُهُ مَنَامًا صَادِقًا. وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ خَلِيلَ اللَّهِ، فَأَرَادَ أَنْ يَفْعَلَ مَا أَمَرَهُ اللَّهُ فِي الْمَنَامِ. وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ لِإِسْمَاعِيلَ:

(إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَى) (قَالَ: يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ

مِنَ الصَّابِرِينَ) [الصافات: ۱۰۲].

وَأَخَذَ إِبْرَاهِيمُ إِسْمَاعِيلَ مَعَهُ وَأَخَذَ سِكِّينًا. وَلَمَّا بَلَغَ إِبْرَاهِيمُ مِنِّي أَرَادَ أَنْ يَذْبَحَ إِسْمَاعِيلَ.

وَاضْطَجَعَ إِسْمَاعِيلُ عَلَى الْأَرْضِ، وَأَرَادَ إِبْرَاهِيمُ أَنْ يَذْبَحَ، فَوَضَعَ السِّكِّينَ عَلَى حُلْمُومِ إِسْمَاعِيلِ!

وَلَكِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يَرَى هَلْ يَفْعَلُ خَلِيلُهُ مَا يَأْمُرُهُ. وَهَلْ يُحِبُّ اللَّهُ أَكْثَرَ أَوْ يُحِبُّ ابْنَهُ أَكْثَرَ؟ وَنَحَى
 إِبْرَاهِيمَ فِي الْإِمْتِحَانِ. فَأَرْسَلَ اللَّهُ جِبْرِيْلَ بِكَبَشٍ مِنَ الْجَنَّةِ، وَقَالَ: إِذْبَحْ هَذَا وَلَا تَذْبَحْ إِسْمَاعِيلَ. وَأَحَبَّ اللَّهُ
 عَمَلِ إِبْرَاهِيمَ فَأَمَرَ الْمُسْلِمِينَ بِالذَّبْحِ فِي عِيدِ الْأَضْحَى.
 صَلَّى اللَّهُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ الْخَلِيلِ وَسَلَّمَ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى ابْنِهِ إِسْمَاعِيلَ وَسَلَّمَ.

14 – ИБРОҲИМ (А.С.)НИНГ ТУШЛАРИ

Бироз муддатдан сўнг Иброҳим (а.с.) Маккага қайтиб, Исмоил ва Ҳожарни учратдилар. Иброҳим (а.с.) ўғиллари Исмоилни кўриб хурсанд бўлдилар. Исмоил кичкина бола бўлиб, югуриб, ўйнаб юрар ва отаси билан сайр чиқар эди.

Иброҳим (а.с.) Исмоилни жуда яхши кўрар эди. Кечаларнинг бирида Иброҳим (а.с.) Исмоилни қурбон қилаётганини туш кўрдилар. Иброҳим (а.с.) ҳақ пайғамбар эдилар, у кишининг тушлари ҳам рост эди. Иброҳим (а.с.) Аллоҳнинг халийли эдилар, Аллоҳ у кишига тушда буюрган нарсани амалда қилишни хоҳладилар.

Иброҳим (а.с.) Исмоилга шундай деди: “Мен тушимда сени сўяётганимни кўрмоқдаман, боқиб кўр, нима дейсан?”.

Исмоил: “Эй отажон! Сенга амр этилганни бажар, иншааллоҳ, мени сабр қилгувчилардан топурсан”, деди.

Иброҳим (а.с.) Исмоилни ва ўзлари билан бирга пичоқ олдилар. Иброҳим (а.с.) Минога етганида, Исмоилни қурбон қилишни хоҳлади. Исмоил ерга (ухлашга ётгандек) ётди. Иброҳим (а.с.) сўйишни хоҳлади, пичоқни Исмоилнинг халқумига кўйди. Лекин Аллоҳ Унинг халили, Ўзи буюрган ишни қиладими Ёки йўқми, шунини кўришни яхши кўрарди. У Аллоҳни кўпроқ яхши кўрадими ёки ўғлини? Иброҳим (а.с.) бу имтиҳондан муваффақиятли ўтди. Аллоҳ Жаброил (а.с.)ни жаннатдан бир кўчкор билан юбориб, шундай деди: Сен буни сўйгин, Исмоилни сўймагин. Аллоҳ Иброҳим (а.с.)нинг қилган ишини хуш кўрди ва мусулмонларга Қурбон ҳайитида қурбонлик қилишни буюрди.

Иброҳим Ҳалилуллоҳга Аллоҳнинг салавати ва саломлари бўлсин!

Унинг ўғли Исмоилга ҳам салавати ва саломлари бўлсин.

۱۵ – الْكَعْبَةُ

وَذَهَبَ إِبْرَاهِيمُ وَعَادَ بَعْدَ ذَلِكَ، وَأَرَادَ أَنْ يَبْنِيَ بَيْتًا لِلَّهِ. وَكَانَتِ الْبُيُوتُ كَثِيرَةً وَمَا كَانَ بَيْتُ اللَّهِ يَعْبُدُونَ فِيهِ اللَّهُ. وَأَرَادَ إِسْمَاعِيلُ أَنْ يَبْنِيَ بَيْتًا لِلَّهِ مَعَ وَالِدِهِ. وَنَقَلَ إِبْرَاهِيمُ وَإِسْمَاعِيلُ الْحِجَارَةَ مِنَ الْجِبَالِ. وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَبْنِي الْكَعْبَةَ بِيَدِهِ. وَكَانَ إِسْمَاعِيلُ يَبْنِي الْكَعْبَةَ بِيَدِهِ. وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يَذْكُرُ اللَّهَ وَيَدْعُو. وَكَانَ إِسْمَاعِيلُ يَذْكُرُ اللَّهَ وَيَدْعُو.

(رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) [البقرة: ۱۲۷].

وَتَقَبَّلَ اللَّهُ مِنْ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَبَارَكَ فِي الْكَعْبَةِ، نَحْنُ نَتَوَجَّهُ إِلَى الْكَعْبَةِ فِي كُلِّ صَلَاةٍ. وَيُسَافِرُ الْمُسْلِمُونَ إِلَى الْكَعْبَةِ فِي أَيَّامِ الْحَجِّ وَيَطُوفُونَ بِالْكَعْبَةِ وَيُصَلُّونَ عِنْدَهَا. بَارَكَ اللَّهُ فِي الْكَعْبَةِ وَتَقَبَّلَ مِنْ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ.

صَلَّى اللَّهُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَسَلَّم.

صَلَّى اللَّهُ عَلَى إِسْمَاعِيلَ وَسَلَّم.

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَسَلَّم.

15 – КАЪБА

Иброҳим (а.с.) кетиб, сўнг қайтиб келди ва Аллоҳ учун бир уй қуришни хоҳлади. Уйлар кўп эди, аммо Аллоҳга ибодат қилинадиган уй йўқ эди. Исмоил отаси билан бирга Аллоҳ учун уй қуришни хоҳлади. Иброҳим (а.с.) ва Исмоил тоғдан тош ташидилар. Иброҳим (а.с.) Каъбани ўз кўли билан қуради. Исмоил ҳам Каъбани ўз кўли билан қуради. Иброҳим (а.с.) Аллоҳни зикр қилиб, Унга дуо қилар эди. Исмоил ҳам Аллоҳни зикр қилиб, Унга дуо қилар эди.

“Роббимиз, биздан қабул эт, албатта, Сенинг Ўзинг эшитувчи, билувчи Зотсан”.

Аллоҳ Иброҳим (а.с.) ва Исмоилдан қабул этди ва Каъбани баракотли қилди. Биз ҳам, ҳар намозимизда Каъбага юзланамиз. Мусулмонлар ҳаж кунларида Каъбага сафар қиладилар, Каъбани тавоф қилиб, у ерда намоз ўқийдилар. Аллоҳ Каъбага баракотлар берди ва Иброҳим (а.с.) ва Исмоилдан қабул қилди.

Иброҳим (а.с.)га Аллоҳнинг салавати ва саломлари бўлсин!

Исмоилга ҳам салавати саломлар бўлсин!

Муҳаммад (с.а.в)га ҳам Аллоҳнинг салавати ва саломлар бўлсин!

۱۶ – بَيْتُ الْمَقْدِسِ

وَكَانَ لِإِبْرَاهِيمَ زَوْجٌ أُخْرَى اسْمُهَا سَارَةُ. وَكَانَ لِإِبْرَاهِيمَ وَلَدٌ آخَرٌ مِنْ سَارَةَ اسْمُهُ إِسْحَاقُ. وَسَكَنَ إِبْرَاهِيمُ فِي الشَّامِ وَسَكَنَ إِسْحَاقُ. وَبَنَى إِسْحَاقُ بَيْتًا لِلَّهِ فِي الشَّامِ، كَمَا بَنَى أَبُوهُ وَأَخُوهُ بَيْتًا لِلَّهِ فِي مَكَّةَ. وَهَذَا الْمَسْجِدُ الَّذِي بَنَاهُ إِسْحَاقُ فِي الشَّامِ هُوَ بَيْتُ الْمَقْدِسِ. وَهُوَ الْمَسْجِدُ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكَ اللَّهُ حَوْلَهُ. وَبَارَكَ اللَّهُ فِي أَوْلَادِ إِسْحَاقَ كَمَا بَارَكَ فِي أَوْلَادِ إِسْمَاعِيلَ وَكَانَ فِيهِمْ أَنْبِيَاءٌ وَمُلُوكٌ. وَكَانَ لِإِسْحَاقَ وَلَدٌ اسْمُهُ يَعْقُوبُ وَكَانَ نَبِيًّا. وَكَانَ يَعْقُوبُ لَهُ اثْنَا عَشَرَ وَلَدًا، مِنْهُمْ يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ. وَيُوسُفُ لَهُ قِصَّةٌ عَجِيبَةٌ فِي الْقُرْآنِ. وَإِلَيْكَ هَذِهِ الْقِصَّةُ!

16 – БАЙТУЛ МАҚДИС

Иброҳим (а.с.)нинг яна Сора исмли аёллари ҳам бор эди. Иброҳим (а.с.)нинг Сорадан бошқа хотинларидан Исҳоқ исмли ўғиллари ҳам бор эди. Иброҳим (а.с.) Исҳоқ билан Шом (ҳозирги Сурия)да яшардилар. Исҳоқ отаси ва акаси Маккада қурганлари каби Шомда Аллоҳ

учун уй курди. Исҳоқ Шомда қурган масжид У Байтул Мақдисдир. Ўша Масжидул Ақсонинг атрофига Аллоҳ барака ёғдирди. Аллоҳ Исмоил авлодларига барака ёғдиргани каби Исҳоқ авлодларига ҳам барака ёғдирди. Улардан пайғамбарлар, подшоҳлар етишиб чикди. Исҳоқнинг Яъқуб исмли ўғли бўлиб, у ҳам пайғамбар эди. Яъқубнинг ўн икки ўғли бўлиб, улардан бири Юсуф ибн Яъқуб эди. Юсуф ҳақида Қуръонда ажойиб қисса баён қилинган. Сизларга ушбу қиссани тақдим этамиз.

Юсуф алайҳиссалом қиссалари

أَحْسَنُ الْقَصَصِ

١ - رُؤْيَا عَجِيْبَةٍ

كَانَ يُوسُفُ وَلَدًا صَغِيرًا وَكَانَ لَهُ أَحَدَ عَشَرَ أَخًا.

وَكَانَ يُوسُفُ غُلَامًا جَمِيلًا.

وَكَانَ يُوسُفُ غُلَامًا ذَكِيًّا.

وَكَانَ أَبُوهُ يَعْقُوبُ يُحِبُّهُ أَكْثَرَ مِنْ جَمِيعِ إِخْوَتِهِ.

ذَاتَ لَيْلَةٍ رَأَى يُوسُفُ رُؤْيَا عَجِيْبَةٍ.

رَأَى أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا.

وَرَأَى الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلًّا يَسْجُدُ لَهُ.

تَعَجَّبَ يُوسُفُ الصَّغِيرُ كَثِيرًا! وَمَا فَهَمَ هَذِهِ الرُّؤْيَا، كَيْفَ تَسْجُدُ الْكَوَاكِبُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لِرَجُلٍ؟

ذَهَبَ يُوسُفُ الصَّغِيرُ إِلَى أَبِيهِ يَعْقُوبَ وَحَكَى لَهُ هَذِهِ الرُّؤْيَا الْعَجِيْبَةَ.

قَالَ (يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ) [يوسف: ٤].

وَكَانَ أَبُوهُ يَعْقُوبَ نَبِيًّا.

فَرَحَ يَعْقُوبُ بِهَذِهِ الرُّؤْيَا كَثِيرًا. وَقَالَ: بَارَكَ اللَّهُ لَكَ يَا يُوسُفُ، فَيَسْكُنُ لَكَ شَأْنٌ. هَذِهِ الرُّؤْيَا بِشَارَةٌ عِلْمٍ وَتُبُوءَةٍ. وَقَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى جَدِّكَ اسْحَقَ، وَقَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى جَدِّكَ إِبْرَاهِيمَ. وَإِنَّهُ يُنْعِمُ عَلَيْكَ وَيُنْعِمُ عَلَى آلِ يَعْقُوبَ. وَكَانَ يَعْقُوبُ شَيْخًا كَبِيرًا، وَكَانَ يَعْرِفُ طَبَائِعَ النَّاسِ. وَكَانَ يَعْرِفُ كَيْفَ يَغْلِبُ الشَّيْطَانُ، وَكَيْفَ يَلْعَبُ الشَّيْطَانُ بِالْإِنْسَانِ.

فَقَالَ: يَا وَلَدِي، لَا تُخْبِرْ بِهَذِهِ الرُّؤْيَا أَحَدًا مِنْ إِخْوَتِكَ، فَإِنَّهُمْ يَحْسُدُونَكَ وَيَكُونُونَ لَكَ عَدُوًّا.

ҚИССАЛАРНИНГ ЭНГ ЯХШИСИ

1 – АЖОЙИБ ТУШ

Юсуф кичкина бола эди. Унинг ўн бир акаси бор эди. Юсуф чиройли бола эди. Юсуф зийрак бола эди. Унинг отаси Яъқуб ҳамма инилари орасида уни кўпроқ яхши кўрар эди.

Кечаларнинг бирида Юсуф ажойиб туш кўрди. Тушида ўн битта юлдуз, қуёш ва ойнинг унга сажда қилаётганини кўрди. Кичик Юсуф бундан кўп таажжубланди. Бу тушнинг (таъбирини) тушунмади. Қандай қилиб юлдузлар, қуёш ва ойга сажда қилади?

Кичик Юсуф отасининг олдида борди ва кўрган ажойиб туши ҳақида гапириб берди.

“Эй отажоним, мен ўн битта юлдузни, қуёш ва ойни кўрдим, уларнинг менга сажда қилаётганларини кўрдим”. (Юсуф сураси-4-оят).

Унинг отаси Яъқуб пайғамбар эди. Яъқуб бу тушдан кўп хурсанд бўлди.

“Эй Юсуф! Боракаллоҳ (Аллоҳ сени баракотли қилсин), сени шаънинг улуғ бўлади”, деди. “Бу туш илм ва нубувват башоратидир. Аллоҳ уни сенинг бобонг Исҳоқга ҳам, бобонг Иброҳимга ҳам инъом этган. Албатта У сенга ҳам, Яъқуб авлодларига ҳам инъом этади”.

Яъқуб кекса киши эди, у одамларнинг табиатини яхши билар эди. У шайтон қандай мағлуб бўлишини ҳам билар эди. Шайтон одам билан қандай ўйнашини ҳам билар эди. У: “Эй болам! Бу тушни иниларингдан бирортасига ҳам айтма, чунки улар сенга ҳасад қилиб, душманга айланишлари мумкин”, деди.

۲ – حَسَدُ الْإِخْوَةِ

وَكَانَ يُوسُفُ لَهُ أَخٌ آخَرٌ مِنْ أُمِّهِ اسْمُهُ بَنِيَامِينَ.

وَكَانَ يَعْقُوبُ يُحِبُّهُمَا حُبًّا شَدِيدًا، وَكَانَ لَا يُحِبُّ مِثْلَهُمَا أَحَدًا.

وَكَانَ الْإِخْوَةُ يَحْسُدُونَ يُوسُفَ وَبَنِيَامِينَ وَيَعْضَبُونَ وَيَقُولُونَ:

لِمَاذَا يُحِبُّ أَبُونَا يُوسُفَ وَبَنِيَامِينَ أَكْثَرَ؟

وَلِمَاذَا يُحِبُّ أَبُونَا يُوسُفَ وَبَنِيَامِينَ وَهُمَا صَغِيرَانِ ضَعِيفَانِ؟

لِمَاذَا لَا يُحِبُّنَا مِثْلَ يُوسُفَ وَبَنِيَامِينَ وَنَحْنُ شَبَابٌ أَقْوِيَاءُ! هَذَا أَمْرٌ عَجِيبٌ.

وَكَانَ يُوسُفُ وَلَدًا صَغِيرًا فَحَكِيَ الرُّؤْيَا لِإِخْوَتِهِ، وَعَظِيبَ الْإِخْوَةِ جِدًّا لَمَّا سَمِعُوا الرُّؤْيَا وَاشْتَدَّ حَسَدُهُمْ.

وَاجْتَمَعَ الْإِخْوَةُ يَوْمًا وَقَالُوا: أَقْتُلُوا يُوسُفَ أَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا بَعِيدَةً.
حِينَئِذٍ يَكُونُ أَبُوكُمْ لَكُمْ خَالِصًا وَيَكُونُ حُبُّهُ لَكُمْ خَالِصًا.
قَالَ أَحَدُهُمْ: لَا بَلَّ أَلْقُوهُ فِي بئرٍ فِي طَرِيقٍ يَأْخُذُهُ بَعْضُ الْمُسَافِرِينَ. وَوَأْفَقَ عَلَيْهِ جَمِيعُ الْإِخْوَةِ.

2 – АКАЛАРНИНГ ҲАСАДИ

Юсуфнинг Бинямин исмли туғишган укаси бор эди. Яъқуб у икковини жуда яхши кўрар эди. Ҳеч кимни улардек яхши кўрмас эди. Акалар эса Юсуф ва Биняминга ҳасад қилардилар ва ғазаб билан: “Нимага отамиз Юсуф ва Биняминни биздан кўпроқ яхши кўради? Нега отамиз Юсуф ва Биняминни яхши кўради, ахир улар кичкина ва кучсиз-ку? Нега бизни Юсуф ва Биняминни яхши кўрганидек яхши кўрмайди, биз кучли йигитлармиз, бу ажойиб ишдир”, дейишар эди. Юсуф кичкина бола эди, у туш ҳақида иниларига гапириб берди. Тушни эшитишганида инилари қаттиқ ғазабланишди ва ҳасадлари яна ҳам кучайди.

Кунларнинг бирида инилар тўпландилар ва: “Юсуфни ўлдиришлар ёки узоқ ерга ташлаб келишлар. Шунда отангиз фақат сизларга меҳра бўлади, сизларни яхши кўриши ҳам мусаффо бўлади”, дейишди. Улардан бири: “Йўқ, уни йўлдаги қудуққа ташланглар, уни баъзи йўловчилар олиб кетади”, деган эди, барча инилар шунга рози бўлишди.

۳ – وَفَدَّ إِلَى يَعْقُوبَ

وَلَمَّا اتَّفَقُوا عَلَى هَذَا الرَّأْيِ جَاءُوا إِلَى يَعْقُوبَ. وَكَانَ يَعْقُوبُ يَخَافُ عَلَى يُوسُفَ كَثِيرًا، وَكَانَ يَعْرِفُ أَنَّ الْإِخْوَةَ يَحْسُدُونَهُ وَلَا يُحِبُّونَهُ. وَكَانَ يَعْقُوبُ لَا يُرْسِلُ يُوسُفَ مَعَ الْإِخْوَةِ.
وَكَانَ يُوسُفُ يَلْعَبُ مَعَ أَحِبِّهِ، وَلَا يَذْهَبُ بَعِيدًا.
وَكَانَ الْإِخْوَةُ يَعْرِفُونَ ذَلِكَ، وَلَكِنَّهُمْ عَزَمُوا عَلَى الشَّرِّ.
قَالُوا: يَا أَبَانَا! لِمَآذَا لَا تُرْسِلُ مَعَنَا يُوسُفَ؟ مَاذَا تَخَافُ؟ هُوَ أَخُونَا الْعَزِيزُ، وَأَخُونَا الصَّغِيرُ، وَنَحْنُ أَبْنَاءُ أَبِي.

وَإِلَّاخْوَةُ دَائِمًا يَلْعَبُونَ جَمِيعًا، فَلِمَآذَا لَا نَذْهَبُ نَحْنُ وَنَلْعَبُ جَمِيعًا؟
(أُرْسِلُهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ وَإِنَّا لَهُ لِحَافِظُونَ) [يوسف: ۱۲].
وَكَانَ يَعْقُوبُ شَيْخًا كَبِيرًا، وَكَانَ يَعْقُوبُ عَاقِلًا حَلِيمًا. وَكَانَ يَعْقُوبُ لَا يُحِبُّ أَنْ يَعْبُدَ مِنْهُ يُوسُفُ.
وَكَانَ يَخَافُ عَلَى يُوسُفَ كَثِيرًا، فَقَالَ لِأَبْنَائِهِ:
(وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الدَّيْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ) [يوسف: ۱۴].
قَالُوا: أَبَدًا! كَيْفَ يَأْكُلُهُ الدَّيْبُ وَنَحْنُ حَاضِرُونَ؟ وَكَيْفَ يَأْكُلُهُ وَنَحْنُ شُبَّانٌ أَقْوِيَاءُ؟
وَأَذِنَ يَعْقُوبُ لِيُوسُفَ.

3 – ЯЪҚУБГА ЖЎНАТИЛГАН ЖАМОЪА

Юқоридаги фикрга келишиб олгач, улар Яъқубнинг олдига келишди. Яъқуб Юсуфдан хавотир олар эди. Инилари унга ҳасад қилишларини ва уни ёқтирмасликларини билар эди. Яъқуб Юсуфни акалари билан бирга юбормас эди. Юсуф акалари билан бирга ўйнар, аммо узоққа кетмас эди. Акалари буни билишар эди, аммо улар ёмонликни қасд қилишган эди. Улар: “Эй отамиз! Нима учун сен Юсуфни биз билан бирга юбормайсан? Нимадан кўрқасан?” дейишди. “У биз учун азиз ва кичик укамиздир. Биз бир отанинг фарзандларимиз. Ака-укалар доим бирга ўйнайдилар. Нега биз бирга бормаймиз ва бирга ўйнамаймиз”.

“Эртага уни биз билан юбор, еб-ичиб, ўйнаб келадир. Албатта, биз уни муҳофаза қилувчилармиз”, (Юсуф-12) дедилар.

Яъқуб кекса ёшли, оқил, халим инсон эди. Яъқуб Юсуфнинг ўзидан узоқлашишини ёқтирмас эди. У Юсуф ҳақида кўп қайғулар эди. У ўғилларига: **“Сиз ундан ғофил қолсангиз, уни бўри еб кетишидан кўрқаман”, (Юсуф-14) деди.**

Улар: “Ҳеч қачон! Биз турганимизда бўри қандай ейди? Қандай ҳам есин, ахир биз кучли йигитлармизку?” дейишди.

Шундай қилиб Яъқуб Юсуфга рухсат берди.

۴ – إِلَى الْغَابَةِ

وَفَرِحَ الْإِخْوَةُ كَثِيرًا لَمَّا أَدْنَى يَعْقُوبَ لِيُوسِفَ. وَذَهَبُوا إِلَى غَابَةِ وَالْقَوْمِ يُوسِفَ فِي بَيْتٍ فِي الْغَابَةِ. وَلَمْ يَرْحَمُوا يُوسِفَ الصَّغِيرَ، وَلَمْ يَرْحَمُوا يَعْقُوبَ الشَّيْخَ الْكَبِيرَ. وَكَانَ يُوسِفُ وَلَدًا صَغِيرًا، وَكَانَ قَلْبُهُ صَغِيرًا. وَكَانَتِ الْبَيْتُ عَمِيقَةً، وَكَانَتِ الْبَيْتُ مُظْلِمَةً، وَكَانَ يُوسِفُ وَحِيدًا. وَلَكِنَّ اللَّهَ بَشَّرَ يُوسِفَ وَقَالَ لَهُ: لَا تَحْزَنْ، وَلَا تَحْزَنْ. إِنَّ اللَّهَ مَعَكَ وَسَيَكُونُ لَكَ شَأْنٌ. سَيَحْضُرُ إِلَيْكَ الْإِخْوَةُ وَتُخْبِرُهُمْ بِمَا فَعَلُوهُ.

وَلَمَّا فَرَعُوا مِنْ شَأْنِهِمْ وَالْقَوْمِ يُوسِفَ فِي الْبَيْتِ، اجْتَمَعُوا، وَقَالُوا: مَاذَا نَقُولُ لِأَبِينَا؟ قَالَ بَعْضُهُمْ: كَانَ أَبُوْنَا يَقُولُ: أَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الدِّبْتُ. فَتَقُولُ: صَدَقْتَ يَا أَبَانَا، قَدْ أَكَلَهُ الدِّبْتُ. وَافَقَ الْإِخْوَةُ عَلَى ذَلِكَ، وَقَالُوا، نَعَمْ نَقُولُ لَهُ: يَا أَبَانَا قَدْ أَكَلَهُ الدِّبْتُ. قَالَ بَعْضُ الْإِخْوَانِ: وَلَكِنَّ مَا آيَةُ ذَلِكَ، قَالُوا: آيَةُ ذَلِكَ الدَّمُ. وَأَخَذَ الْإِخْوَةُ كَبْشًا وَذَبْحُوهُ. وَأَخَذُوا قَمِيصَ يُوسِفَ وَصَبَعُوهُ وَفَرِحَ الْإِخْوَةُ جَدًّا وَقَالُوا: الْآنَ يُصَدِّقُ أَبُوْنَا.

4 – ЎРМОНГА

Яъқубнинг Юсуфга рухсат берганидан инилари хурсанд бўлишди. Улар ўрмонга бордилар ва Юсуфни ўрмондаги қудукқа ташладилар. Кичик Юсуфга ҳам, кекса Яъқубга ҳам сира раҳм қилмадилар. Юсуф кичкина бола эди, унинг қалби ҳам ёш эди. Қудук чуқур ва қоронғу бўлиб, Юсуф ёлғиз ўзи эди. Лекин Аллоҳ Юсуфга башорат қилди ва унга: “Маҳзун бўлма, қўрқма”, деди. “Албатта Аллоҳ сен билан биргадир. Сени олдинда ҳали буюк бир иш бордир. Сенинг олдинга ака-укалар келишади ва сен уларга қилган ишларининг хабарини берасан”, деди.

Улар ўз ишларини тугатиб, Юсуфни қудукқа ташлагач, йиғилишди ва:

“Отамизга нима деймиз?” дейишди. Улардан бири: “Отамиз уни бўри ейишидан қўрмаман” дер эди. Биз ҳам, эй ота! Сен тўғри айтган экансан, уни бўри еб кетди”, деймиз”, деди.

Инилар шунга келишиб: “Ҳа, отамизга “Уни бўри еди, деймиз”, дейишди. Улардан баъзилари: “Бунинг белгиси нима бўлади?” дейишди. Бошқалари: “Бунинг белгиси қон”, дейишди. Инилар қўчқор олиб, сўйдилар. Юсуфнинг кўйлагини олиб, қонга бўядилар. Инилар хурсанд бўлиб: “Ҳозир отамиз бизга ишонади”, дейишди.

۵ – АМАМ ЙЕҚУБ

(وَجَاءُوا آبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ) (قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ
الذِّئْبُ) (وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ) [يوسف: ۱۶-۱۸].
وَقَالُوا هَذَا دَمُ يُوسُفَ. وَكَانَ أَبُوهُمُ يَعْتُوبُ نَبِيًّا، وَكَانَ شَيْخًا كَبِيرًا، وَكَانَ أَعْقَلَ مِنْ أَوْلَادِهِ.
وَكَانَ يَعْتُوبُ يَعْرِفُ أَنَّ الذِّئْبَ إِذَا أَكَلَ إِنْسَانًا جَرَحَهُ وَشَقَّ قَمِيصَهُ. وَكَانَ قَمِيصُ يُوسُفَ سَالِمًا وَكَانَ
مَصْبُوعًا فِي الدَّمِ. فَعَرَفَ أَنَّهُ دَمٌ كَذِبٌ، وَأَنَّ قِصَّةَ الذِّئْبِ قِصَّةٌ مَوْضُوعَةٌ.
فَقَالَ لِأَوْلَادِهِ: بَلْ هَذِهِ قِصَّةٌ وَضَعْتُمُوهَا (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ) [يوسف: ۱۸].
وَخَزَنَ يَعْتُوبُ عَلَى يُوسُفَ حُزْنًا شَدِيدًا وَلَكِنَّهُ صَبَرَ صَبْرًا جَمِيلًا.

5 – ЯЪҚУБНИНГ ҲУЗУРИДА

“Кечқурун йиғлаган ҳолларида оталарига келиб: “Эй отамиз, биз Юсуфни нарсаларимиз олдига қолдириб, ўзимиз қувлашиб кетсак, уни бўри еб қўйибди”, деб унинг ёлғон қонга бўялган кўйлагини келтирдилар”.

“Бу Юсуфнинг қони”, дедилар. Оталари пайғамбар, кекса ҳамда ўғилларидан ақлироқ эди. Агар бўри инсонни еса, уни жароҳатлаб, кўйлагини йиртиб юборишини Яъқуб билар эди. Юсуфнинг кўйлаги эса бутун ва қонга бўялган эди. Албатта у қоннинг ёлғонлигини ва бу бўри қиссаси тўқима эканини билди. У болаларига: “Бу қиссани сиз ўзингиз тўқигансиз. “Энди чиройли сабр”, деди.

Яъқуб Юсуф учун кўп қайғурди лекин у чиройли сабр қилди.

۶ – يوسف في البئر

وَرَجَعَ الْإِخْوَةَ إِلَى الْبَيْتِ، وَتَرَكُوا يُوسُفَ فِي الْبَيْرِ، وَأَكَلَ الْإِخْوَةُ الطَّعَامَ، وَنَامُوا عَلَى الْفِرَاشِ. وَيُوسُفُ فِي الْبَيْرِ، وَلَا فِرَاشَ وَلَا طَعَامَ. وَنَسِيَ الْإِخْوَانُ يُوسُفَ وَنَامُوا. وَمَا نَامَ يُوسُفُ وَمَا نَسِيَ أَحَدًا. وَبَقِيَ يَعْقُوبُ يَذْكُرُ يُوسُفَ وَبَقِيَ يُوسُفُ يَذْكُرُ يَعْقُوبَ. وَكَانَ يُوسُفُ فِي الْبَيْرِ، وَكَانَتِ الْبَيْرُ عَمِيقَةً. وَكَانَتِ الْبَيْرُ فِي الْعَابَةِ، وَكَانَتِ الْعَابَةُ مُوحِشَةً. وَكَانَ ذَلِكَ فِي اللَّيْلِ وَكَانَ اللَّيْلُ مُظْلِمًا.

6 – ЮСУФ ҚУДУҚНИНГ ИЧИДА

Акалар уйга қайтишди, Юсуфни эса қудуқ ичида қолдиришди. Акалар овқатланиб, ўз ўринларига ётишди. Юсуф эса қудуқ ичида, у ерда ётишга тўшак йўқ, овқат ҳам йўқ. Акалари Юсуфни унутиб, ухлашди. Юсуф эса ухламади ва ҳеч кимни ҳам унутмади. Энди Яъқуб Юсуфни, Юсуф эса Яъқубни эслади. Юсуф қудуқда эди. Қудуқ эса чуқур эди. Қудуқ ўрмонда, ўрмон эса қўрқинчли эди. Бу тунда бўлган эди. Тун эса қоронғу эди.

۷ – مِّنَ الْبَيْرِ إِلَى الْقَصْرِ

وَكَانَتِ جَمَاعَةٌ تُسَافِرُ فِي هَذِهِ الْعَابَةِ، وَعَطِشُوا فِي الطَّرِيقِ، وَبَحَثُوا عَنِ بَيْرٍ. وَرَأَوْا بَيْرًا، فَأَرْسَلُوا إِلَيْهَا رَجُلًا لِيَأْتِيَهُمْ بِالْمَاءِ.

جَاءَ الرَّجُلُ إِلَى الْبَيْرِ، وَأَدْلَى دَلْوَهُ، وَنَزَعَ الدَّلْوَ فَإِذَا الدَّلْوُ ثَقِيلَةٌ! وَأَخْرَجَهَا، فَإِذَا فِي الدَّلْوِ غُلَامٌ! دَهَشَ الرَّجُلُ وَنَادَى: (يَا بَشْرِي هَذَا غُلَامٌ) [يوسف: ۱۹].

وَفَرِحَ النَّاسُ جِدًّا وَأَخْفَوْهُ. وَوَصَلُوا إِلَى مِصْرَ، وَقَامُوا فِي السُّوقِ وَنَادُوا:

مَنْ يَشْتَرِي هَذَا الْغُلَامَ؟! مَنْ يَشْتَرِي هَذَا الْغُلَامَ?!

اشْتَرَى الْعَزِيزُ يُوسُفَ بِدَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ، وَبَاعَهُ التُّجَّارَ وَمَا عَرَفُوا يُوسُفَ.

وَذَهَبَ بِهِ الْعَزِيزُ إِلَى قَصْرِهِ، وَقَالَ لَامْرَأَتِهِ: أَكْرَمِي يُوسُفَ، إِنَّهُ وَلَدٌ رَشِيدٌ.

7 – ҚУДУҚДАН ҚАСРГА

Шу ўрмонда сафар қиладиган бир жамоат бор эди. Улар йўлда чанқаб қолиб, қудуқ изладилар. Қудуқни кўриб, у ерга сув олиб келиш учун бир кишини юбордилар.

У киши қудуққа келди ва челакни ташлади. Челакни тортиб олаётганида челак оғир эди. Уни чиқариб олиб қараса, ичида бола бор. У киши ҳайратланиб, бақириб юборди: “Суюнчи беринглар! Бу бола-ку”. Одамлар жуда хурсанд бўлиб, уни яшириб қўйдилар.

Мисрга етиб келгач, бозорда туриб: “Ким бу болани сотиб олади?!” деб бақиришди. Азиз Юсуфни бир неча дирхамга сотиб олди. Тожирлар уни сотиб юборишди ва Юсуфни танимадилар. Ҳоким уни олиб, қасрига келди ва хотинига: “Юсуфнинг ҳурматини жойига қўй, чунки у ақлли бола”, деди.

۸ – الْوَفَاءُ وَالْأَمَانَةُ

وَرَأَوَدَتْ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ يُوسُفَ عَلَى الْخِيَانَةِ. وَلَكِنَّ يُوسُفَ أَبِي، وَقَالَ: كَلَامًا! أَنَا لَا أَخُونُ سَيِّدِي إِنَّهُ أَحْسَنَ إِلَيَّ وَأَكْرَمَنِي. إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ. وَعَظِيبَتْ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ وَشَكَتْ إِلَى زَوْجِهَا، وَعَرَفَ الْعَزِيزُ أَنَّ الْمَرْأَةَ كَاذِبَةٌ، وَعَرَفَ أَنَّ يُوسُفَ أَمِينٌ. فَقَالَ لِرُؤُوسِهِ: (إِنَّكَ كُنْتَ مِنَ الْخَاطِئِينَ) [يوسف: ۲۹].

وَعَرَفَ يُوسُفَ فِي مِصْرَ بِجَمَالِهِ، وَإِذَا رَأَهُ أَحَدٌ قَالَ: (مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ) [يوسف: ۳۱].

وَاشْتَدَّ غَضَبُ الْمَرْأَةِ وَقَالَتْ لِيُوسُفَ: إِذْنُ تَذْهَبُ إِلَى السِّجْنِ! قَالَ يُوسُفُ: (السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ) [يوسف: ۳۳].

وَبَعْدَ أَيَّامٍ رَأَى الْعَزِيزُ أَنَّ يُوسُفَ إِلَى السِّجْنِ. وَكَانَ الْعَزِيزُ يَعْرِفُ أَنَّ يُوسُفَ بَرِيءٌ. وَدَخَلَ يُوسُفُ السِّجْنَ.

8 – ВАФО ВА ОМОНАТ

Ҳокимнинг хотини Юсуфни хиёнатга чорлади. Лекин Юсуф бош тортди ва: “Йўқ! Мен хўжайинимга хиёнат қилмайман. Албатта у мен учун яхшилик қилди ва мени хурматлади. Албатта мен Аллоҳдан кўрқаман”, деди. Ҳокимнинг хотини бундан ғазабланиб, эрига шикоят қилди. Ҳоким аёлининг ёлғончи, Юсуфнинг ростгўй эканини биларди. У хотинига: “Албатта сен адашгувчилардан бўлдинг”, деди.

Юсуф Мисрда хусни билан танилди. Уни бирор киши кўрса, шундай дерди: “Ё Парвардигор! Бу башар эмас! Бу карамли фариштаннинг ўзи-ку”.

Аёлнинг ғазаби янада кучайиб, Юсуфга: “Ундай бўлса сен қамокқа боришинг керак!” деди. Юсуф: “Мен учун қамок яхшироқдир”, деди.

Бир неча кундан сўнг ҳоким Юсуфни қамокқа юборишга қарор қилди. У Юсуфнинг айбсиз эканини биларди. Юсуф қамокқа кирди.

۹ – مَوْعِظَةُ السِّجْنِ

وَدَخَلَ يُوسُفُ السِّجْنَ وَعَرَفَ أَهْلَ السِّجْنِ جَمِيعًا أَنَّ يُوسُفَ شَابٌّ كَرِيمٌ. وَأَنَّ يُوسُفَ عِنْدَهُ عِلْمٌ عَظِيمٌ. وَأَنَّ يُوسُفَ فِي صَدْرِهِ قَلْبٌ رَحِيمٌ. وَأَحَبُّ أَهْلِ السِّجْنِ يُوسُفَ وَأَكْرَمُوهُ. وَفَرِحَ النَّاسُ بِيُوسُفَ وَعَظَّمُوهُ. وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ رَجُلَانِ وَقَصَّ عَلَيْهِ رُؤْيَاهُمَا: (وَقَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا)

(وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَعْمَلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ) [يوسف: ٣٦].
 وَسَأَلَا يُوسُفَ عَنِ التَّأْوِيلِ. وَكَانَ يُوسُفُ عَالِمًا بِتَأْوِيلِ الرُّؤْيَا. وَكَانَ يُوسُفُ نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ.
 وَكَانَ النَّاسُ فِي زَمَانِهِ يَعْبُدُونَ غَيْرَ اللَّهِ. وَوَضَعُوا أَرْبَابًا كَثِيرَةً مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ.
 وَقَالُوا هَذَا رَبُّ الْبَرِّ، وَهَذَا رَبُّ الْبَحْرِ، وَهَذَا رَبُّ الرِّزْقِ وَهَذَا رَبُّ الْمَطَرِ.
 وَكَانَ يُوسُفُ يَرَى كُلَّ ذَلِكَ، وَيَضْحَكُ. وَكَانَ يُوسُفُ يَعْلَمُ كُلَّ ذَلِكَ، وَيَبْكِي.
 وَكَانَ يُوسُفُ يُرِيدُ أَنْ يَدْعُوهُمْ إِلَى اللَّهِ.
 وَقَدْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ فِي السِّجْنِ. أَلَا يَسْتَحِقُّ أَهْلُ السِّجْنِ الْمَوْعِظَةَ، أَلَا يَسْتَحِقُّ أَهْلُ السِّجْنِ
 الرَّحْمَةَ؟. أَلَيْسَ أَهْلُ السِّجْنِ عِبَادَ اللَّهِ؟. أَلَيْسَ أَهْلُ السِّجْنِ بَنِي آدَمَ؟.
 وَكَانَ يُوسُفُ فِي السِّجْنِ وَلَكِنَّهُ كَانَ حُرًّا جَرِيئًا. وَكَانَ يُوسُفُ فَقِيرًا وَلَكِنَّهُ كَانَ جَوَادًا سَخِيًّا.
 إِنَّ الْأَنْبِيَاءَ يَجْهَرُونَ بِالْحَقِّ فِي كُلِّ مَكَانٍ. إِنَّ الْأَنْبِيَاءَ يَجُودُونَ بِالْخَيْرِ فِي كُلِّ زَمَانٍ.

9 - ҚАМОҚДАГИ МАВЪИЗА

Юсуф қамоққа кирганда, қамоқ аҳли Юсуфнинг олийжаноб йигит эканини билди.

Ҳақиқатда Юсуфда улкан илм бор эди. Ҳақиқатда Юсуфнинг кўксида раҳмдил юрак бор эди. Қамоқ аҳли Юсуфни яхши кўриб қолиб, уни ҳурмат қилдилар.

Одамлар Юсуфдан хурсанд бўлиб, уни ҳурматладилар. У билан бирга қамоққа икки киши кирган эди. Иккови тушини ҳикоя қилиб берди.

“Улардан бири: “Мен тушимда шароб тайёрлаб юрибман”, деди. Бошқаси эса: “Мен бошимда нон кўтариб юрибман, қуш ундан емоқда”, деди.

У иккови Юсуфдан бу тушларнинг таъбирини сўради. Юсуф туш таъбирларини билар эди. Юсуф пайғамбарлардан бири эди. Унинг даврида инсонлар Аллоҳдан бошқалар ибодат қилардилар. Улар ўз ичларидан кўплаб худоларни тўқиб олгандилар.

“Бу қуруқлик худоси, бу денгиз худоси, бу ризқ худоси, бу ёмғир худоси”, дер эдилар.

Юсуф буларнинг барчасини кўриб, кулар эди. Юсуф буларнинг барчасини ўйлаб, йиғлар эди. Юсуф уларни Аллоҳга даъват қилишни хоҳларди. Аллоҳ бу нарса қамоқ ичида бўлишини хоҳлади.

Қамоқ аҳли ваъз қилинишга ҳақли эмаси?

Қамоқ аҳли раҳм қилинишга ҳақли эмасми?

Қамоқ аҳли Аллоҳнинг бандалари эмасми?

Қамоқ аҳли ҳам одам болалари эмасми?

Юсуф қамоқда бўлса ҳам, лекин хур ва журъатли эди.

Юсуф камбағал бўлса ҳам, лекин қўли очиқ ва сахий эди.

Албатта, пайғамбарлар ҳамма жойда ҳақни баралла айтадилар.

Албатта, пайғамбарлар ҳамма вақт яхшилик ва эзгуликда бўладилар.

قَالَ يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ: إِنَّ الْحَاجَةَ سَأَتِ الرَّحْلَيْنِ إِلَيَّ. وَإِنَّ صَاحِبَ الْحَاجَةِ يَلِينُ وَيَخْضَعُ.
وَإِنَّ صَاحِبَ الْحَاجَةِ يُطِيعُ وَيَسْمَعُ. فَلَوْ قُلْتُ لَهُمَا شَيْئًا لَسَمِعَا، وَسَمِعَ أَهْلُ السَّجْنِ. وَلَكِنَّ يُوسُفَ لَمْ
يُسْرِعْ. وَلَكِنَّ يُوسُفَ لَمْ يَسْتَعْجَلْ. بَلْ قَالَ لَهُمَا:
أَنَا أُخْبِرُكُمْ بِتَأْوِيلِ الرُّؤْيَا قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا طَعَامُكُمْ. فَجَلَسَا وَاطْمَأَنَّنَا. ثُمَّ قَالَ لَهُمَا يُوسُفُ:
أَنَا عَالِمٌ بِتَأْوِيلِ الرُّؤْيَا (ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي) [يوسف: ٣٧].
فَفَرِحَا وَاطْمَأَنَّنَا. وَهُنَا وَجَدَ يُوسُفُ الْفُرْصَةَ، فَبَدَأَ مَوْعِظَتَهُ.

10 – ЮСУФНИНГ ҲИКМАТИ

Юсуф ўзига ўзи шундай деди: “Албатта эҳтиёж, икки кишини менга чорлади.

Албатта ҳожат эгаси юмшоқ бўлади ва қулоқ солади.

Албатта ҳожат эгаси итоат этади ва эшитади. Агар уларга бирор нарса айтсам, улар ҳам, камоқ аҳли ҳам эшитади. Лекин Юсуф шошмади ховликмади ҳам. Уларга: “Мен сизларга тушларингиз таъбирини таомларингиз келишидан олдин айтиб бераман”, деди, икковлари ўтирдилар ва хотиржам бўлдилар. Сўнгра Юсуф икковларига: “Мен тушлар таъбирини билувчиман.

“Бу иш менга Роббим ўргатган нарсалардандир”, деди, икковлари хурсанд бўлиб, тинчландилар. Мана шу ерда Юсуф фурсат топди ва даъватни бошлади.

۱۱ – مَوْعِظَةُ التَّوْحِيدِ

قَالَ يُوسُفُ: (ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي) [يوسف: ٣٧].
وَلَكِنَّ اللَّهَ لَا يُؤْتِي عِلْمَهُ كُلَّ أَحَدٍ.
إِنَّ اللَّهَ لَا يُؤْتِي عِلْمَهُ الْمُشْرِكِ.
هَلْ تَعْرِفَانِ؟ لِمَاذَا عَلَّمَنِي رَبِّي؟ لِأَنِّي تَرَكْتُ طَرِيقَ أَهْلِ الشِّرْكِ.
(وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ) [يوسف: ٣٨].
قَالَ يُوسُفُ: وَهَذَا التَّوْحِيدُ لَيْسَ لَنَا فَقَطُّ، بَلْ هُوَ لِلنَّاسِ جَمِيعًا.
(ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ) [يوسف: ٣٨].
وَهُنَا وَقَفَ يُوسُفُ وَسَأَلَهُمَا: تَقُولُونَ رَبُّ الْبَرِّ وَرَبُّ الْبَحْرِ وَرَبُّ الرِّزْقِ وَرَبُّ الْمَطَرِ. وَنَحْنُ نَقُولُ: اللَّهُ
رَبُّ الْعَالَمِينَ. (أَأَرَبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ) [يوسف: ٣٩].
أَيُّنَ رَبُّ الْبَرِّ وَرَبُّ الْبَحْرِ وَرَبُّ الرِّزْقِ وَرَبُّ الْمَطَرِ؟

(أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ) [فاطر: ٤٠].
 انظُرُوا إِلَى الْإِنْسَانِ (هَذَا خَلَقُ اللَّهُ فَارُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ) [لقمان: ١١].
 وَكَيْفَ رَبُّ الْبَرِّ وَرَبُّ الْبَحْرِ وَرَبُّ الرِّزْقِ وَرَبُّ الْمَطَرِ؟ (أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ) [الأعراف: ٧١،
 يوسف: ٤٠، النجم: ٢٣].
 الْحُكْمُ لِلَّهِ، الْمُلْكُ لِلَّهِ، الْأَرْضُ لِلَّهِ، الْأَمْرُ لِلَّهِ.
 (أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ) [يوسف: ٤٠].

11 – ТАВҲИДГА ДАЪВАТ

Юсуф деди: “Бу иш менга Роббим ўргатган нарсалардандир”. Лекин Аллоҳ илмини ҳаммага ҳам беравермайди. Албатта Аллоҳ илмини мушрикларга бермайди. Нега Роббим буларни менга ўргатганини биласизларми? Чунки мен ширк аҳлининг йўлларини тарк этдим. “Ва оталарим Иброҳим, Исҳоқ ва Яъқубнинг миллати-диниға эргашидим. Биз учун Аллоҳга бирор нарсани шерик қилиш мумкин эмас эди.”

Юсуф деди: “Бу тавҳид фақат биз учун эмас, балки барча инсонлар учундир.

“Бу бизга ва одамларга Аллоҳ берган фазл эди. Лекин одамларнинг кўплари шуқр қилмаслар”. Шу ерда Юсуф ўрнидан туриб, у икковларидан: “Улар қуруқлик худоси, денгиз худоси, ризқ худоси, ёмғир худоси, дейдилар. Биз, “Аллоҳ оламларнинг робби”, деймиз. “Турли-туман Робблар яхшими ёки ёлғиз Қаҳҳор сифатли Аллоҳми?”.

Қуруқлик худоси, денгиз худоси, ризқ худоси, ёмғир худоси қаерда?

“Менга кўрсатинг-чи, улар ердан нимани яратдилар? Ёки осмонларни (яратишда) иштироклари борми?”.

Осмонларга ва ерга қаранглар, одамларга қаранглар.

“Бу Аллоҳнинг яратганидир. Қани менга кўрсатинг-чи, Ундан бошқалар нимани яратдилар”.

Қандай қилиб уларда қуруқлик худоси, денгиз худоси, ризқ худоси, ёмғир худоси бўлади?

“Ўзингиз ва ота-боболарингиз номлаб олган исмлар-қу?”

Ҳукм Аллоҳники, мулк Аллоҳники, ер ва барча ишлар Аллоҳникидир.

“У фақат Ўзигагина ибодат қилишингизни амр этди. Ана ўша тўғри диндир. Лекин одамларнинг кўпи билмаслар”.

١٢ – تَأْوِيلُ الرُّؤْيَا

وَلَمَّا فَرَغَ يُوسُفُ مِنْ مَوْعِظَتِهِ أَخْبَرَهُمَا بِتَأْوِيلِ الرُّؤْيَا، قَالَ: (أَمَّا أَحَدُكُمْ فَاسْتَقِي رَبَّهُ حَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرَ فَيُصَلِّبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ) [يوسف: ٤١].
 وَقَالَ لِلأَوَّلِ: (ادْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ) [يوسف: ٤٢].

وَوَخَّرَجَ الرَّجُلَانِ، فَكَانَ الْأَوَّلُ سَاقِيًا لِلْمَلِكِ وَصَلِبَ الْآخِرُ. وَنَسِيَ السَّاقِي أَنْ يَذْكُرَ يُوسُفَ عِنْدَ الْمَلِكِ. وَأَقَامَ يُوسُفُ فِي السِّجْنِ سِنِينَ.

12 – ТУШЛАР ТАЪБИРИ

Юсуф ваъз айтишни тугатгач, уларга тушларининг таъбирини айтиб берди.

“Сизлардан бирингиз хўжасига хамр соқийлиги қилур. Бошқаси бўлса, осилур ва қушлар унинг бошидан ейдир”.

Бирига: “Хўжайининг хузурида мени эсга ол”, деди.

Иккови чиқиб кетишди, бири подшоҳ сув ташувчиси бўлди, иккинчиси осилди. Сув ташувчи подшоҳ хузурида Юсуфни эсламади. Юсуф эса камокда йиллар давомида қолиб кетди.

۱۳ – رُؤْيَا الْمَلِكِ

وَرَأَى مَلِكُ مِصْرَ رُؤْيَا عَجِيبَةٍ. رَأَى فِي الْمَنَامِ سَبْعَ بَقَرَاتٍ سَمَانٍ. وَيَأْكُلُ هَذِهِ الْبَقَرَاتِ سَبْعَ بَقَرَاتٍ عَجَافٍ.

وَرَأَى الْمَلِكُ سَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ يَابِسَاتٍ.

تَعَجَّبَ الْمَلِكُ مِنْ هَذِهِ الرُّؤْيَا الْعَجِيبَةِ وَسَأَلَ جُلَسَاءَهُ عَنْ تَأْوِيلِ الرُّؤْيَا.

قَالُوا: هَذَا لَيْسَ بِشَيْءٍ، النَّائِمُ يَرَى أَشْيَاءَ كَثِيرَةً لِاحْتِمَاقِهَا. وَلَكِنْ قَالَ السَّاقِي: لَا، بَلْ أَخْبَرْتُمْ بِتَأْوِيلِ هَذِهِ الرُّؤْيَا.

وَذَهَبَ السَّاقِي إِلَى السِّجْنِ وَسَأَلَ يُوسُفَ عَنْ تَأْوِيلِ رُؤْيَا الْمَلِكِ. كَانَ يُوسُفُ جَوَادًا كَرِيمًا مُشْفِعًا عَلَى خَلْقِ اللَّهِ فَأَخْبَرَهُ بِالتَّأْوِيلِ.

وَكَانَ يُوسُفُ جَوَادًا كَرِيمًا لَا يَعْرِفُ الْبُخْلَ. فَأَخْبَرَ يُوسُفُ بِالتَّأْوِيلِ وَدَلَّ عَلَى التَّدْبِيرِ.

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ، وَاتْرَكُوا مَا حَصَدْتُمْ فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ. وَيَكُونُ بَعْدَ ذَلِكَ قَحْطٌ عَامٌ تَأْكُلُونَ فِيهِ مَا خَزَنْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا.

وَيَطُولُ هَذَا الْقَحْطُ إِلَى سَبْعِ سِنِينَ. وَبَعْدَ ذَلِكَ يَأْتِي النَّصْرُ وَيُخْصِبُ النَّاسُ. وَذَهَبَ السَّاقِي وَأَخْبَرَ الْمَلِكَ بِتَأْوِيلِ رُؤْيَاهُ.

13 – ПОДШОХНИНГ ТУШИ

Миср подшоҳи бир ажойиб туш кўрди. У тушида еттита семиз сигир еттита ориқ сигирни еяётганини ҳамда еттита яшил бошоқни ва шунча қуруғини кўрди.

Подшоҳ бу ғаройиб тушдан ажабланди ва унинг таъбири ҳақида аъёнлардан сўради. Улар: “Бу ҳеч нарса эмас, ухловчи кўп нарсаларни кўради ва уларда ҳақиқат йўқ”, дедилар. Сув ташувчи соқий: “Йўқ, мен сизларга бу тушнинг хабарини бераман”, деди-да, камокқа борди ва Юсуфдан подшоҳ тушининг таъбирини сўради. Юсуф жуда очикқўл ва саховатли ҳамда Аллоҳ яратган нарсаларга раҳмли эди. У туш таъбирини айтиб берди. Юсуф жуда очикқўл ва саховатли бўлиб, бахилликни билмас эди. Юсуф таъбирни айтиб, тадбир кўришни тайинлади. “Кетма-кет етти йил зироат экасишлар, йиғиштириб олган ҳосилингизни бошоғида қолдилинг. Фақат озгина ейдиганингизни (*қолдирманг*). Ундан кейин қаҳатчилик йили келади, уларда олдиндан тайёрлаб қўйганингизни ейсизлар, фақат озгина асраб қўйганингизгина қолади. Бу қаҳатчилик етти йилга чўзилади. Ундан кейин нусрат келади ва одамлар мўл ҳосил оладилар. Сув ташувчи подшоҳ хузурига келиб, тушининг таъбирини айтиб берди.

١٤ – الْمَلِكُ يُرْسِلُ إِلَى يُوسُفَ

وَلَمَّا سَمِعَ الْمَلِكُ هَذَا التَّأْوِيلَ وَالتَّدْبِيرَ فَرِحَ جِدًّا، وَقَالَ: مَنْ صَاحِبُ هَذَا التَّأْوِيلِ؟ وَقَالَ الْمَلِكُ: مَنْ هَذَا الرَّجُلُ الْكَرِيمُ الَّذِي نَصَحَ لَنَا وَدَلَّ عَلَيَّ التَّدْبِيرِ؟
 قَالَ السَّقَايُ: هَذَا يُوسُفُ الصِّدِّيقُ وَهُوَ الَّذِي أَخْبَرَ أَيْ سَأَكُونُ سَاقِيًا لِسَيِّدِي الْمَلِكِ.
 وَاشْتَقَّ الْمَلِكُ إِلَى لِقَاءِ يُوسُفَ وَأَرْسَلَ إِلَى يُوسُفَ، وَقَالَ الْمَلِكُ:
 (اِنْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصُهُ لِنَفْسِي) [يوسف: ٥٤].

14 – ПОДШОҲ ЮСУФГА ЭЛЧИ ЖЎНАТДИ

Подшоҳ бу тушнинг таъбири ва тадбирини эшитгач, жуда шод бўлди ва: “Бу таъбирнинг эгаси ким (уни ким айтди)? Бизга насиҳат қилиб, тадбир қилишга йўллаб қўйган киши ким?”, деган эди, сув ташувчи соқий: “Бу ростгўй Юсуфдир. У менга подшоҳга сув ташувчи бўлишимни ҳам хабар берган эди”, деб айтди.

Подшоҳ Юсуфни кўришга муштоқ бўлди ва унга элчи юбориб: “Уни менга келтиринглар, уни ўзимга хос кишилардан қилиб оламан”, деди.

١٥ – يوسف يسأل التفتيش

وَلَمَّا جَاءَ الرَّسُولُ إِلَى يُوسُفَ وَقَالَ لَهُ: إِنَّ الْمَلِكَ يَدْعُوكَ! مَا رَضِيَ يُوسُفُ أَنْ يُخْرَجَ مِنَ السِّجْنِ هَكَذَا.
 وَيَقُولُ النَّاسُ: هَذَا يُوسُفُ! هَذَا كَانَ أَمْسٍ فِي السِّجْنِ، إِنَّهُ خَانَ الْعَرِيزَ. إِنَّ يُوسُفَ كَانَ كَبِيرَ النَّفْسِ أَيْبًا، إِنَّ يُوسُفَ كَانَ كَبِيرَ الْعَقْلِ ذَكِيًّا. لَوْ كَانَ أَحَدٌ مَكَانَ يُوسُفَ فِي السِّجْنِ وَجَاءَهُ رَسُولُ الْمَلِكِ، وَقَالَ لَهُ رَسُولُ الْمَلِكِ: إِنَّ الْمَلِكَ يَدْعُوكَ وَيَنْتَظِرُكَ، لِأَسْرَعِ هَذَا الرَّجُلِ إِلَى بَابِ السِّجْنِ وَخَرَجَ.

وَلَكِنَّ يُوسُفَ أَمْ يُسْرِعُ. وَلَكِنَّ يُوسُفَ لَمْ يَسْتَعْجَلْ. بَلْ قَالَ لِرَسُولِ الْمَلِكِ: أَنَا أُرِيدُ التَّفْتِيشَ أَنَا أُرِيدُ
الْبَحْثَ عَنِ قَضِيَّتِي. وَسَأَلَ الْمَلِكُ عَنْ يُوسُفَ وَعَلِمَ الْمَلِكُ وَعَلِمَ النَّاسُ أَنَّ يُوسُفَ بَرِيءٌ.
وَوَجَّحَ يُوسُفَ بَرِيئًا وَأَكْرَمَهُ الْمَلِكُ.

15 – ЮСУФ ТЕКШИРУВ СЎРАДИ

Элчи Юсуфнинг олдига келиб, подшоҳ сени чакиряпти деди. Юсуф қамокдан мана шу ахволда чиқиб кетишга рози бўлмади.

Одамлар: “Бу Юсуф! Бу ҳокимга хиёнат қилгани учун кеча қамокда эди. Албатта Юсуфнинг нафси катта кеккайгандир. Албатта Юсуф ақлли, донодир. Агар Юсуфнинг ўрнида бошқа киши қамокда ўтирса, унга подшоҳ элчиси келиб, подшоҳ сени чакиряпти ва кутяпти деса, у киши қамокхона эшиги томон шошилиб чиқиб кетар эди. Лекин Юсуф сира ҳам шошилмади”, дер эдилар.

У подшоҳнинг элчисига: “Мен текширувни хоҳлайман. Мен муаммоимни қайта муҳокама қилинишини хоҳлайман”, дер эди.

Подшоҳ Юсуф ҳақида сўради. Подшоҳ ва одамлар Юсуфнинг айбсиз эканини билдилар. Юсуф оқланиб чиқди ва подшоҳ уни ҳурматлади.

۱۶ – عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ

وَكَانَ يُوسُفُ يَعْلَمُ أَنَّ الْأَمَانَةَ قَلِيلَةٌ فِي النَّاسِ. وَكَانَ يُوسُفُ يَعْلَمُ أَنَّ الْحَيَانَةَ كَثِيرَةٌ فِي النَّاسِ. وَكَانَ
يُوسُفُ يَرَى أَنَّ النَّاسَ يَحْمِلُونَ فِي أَمْوَالِ اللَّهِ. وَكَانَ يَرَى أَنَّ فِي الْأَرْضِ خَزَائِنَ كَثِيرَةً وَلَكِنَّهَا ضَائِعَةٌ. إِنَّهَا
ضَائِعَةٌ لِأَنَّ الْأَمْرَاءَ لَا يَخَافُونَ اللَّهَ فِيهَا. فَتَأْكُلُ كِلَابُهُمْ وَلَا يَجِدُ النَّاسُ مَا يَأْكُلُونَ. وَتَلْبَسُ بُيُوتُهُمْ وَلَا يَجِدُ
النَّاسُ مَا يَلْبَسُونَ. وَلَا يَنْفَعُ النَّاسَ بِخَزَائِنِ الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ كَانَ حَفِيظًا عَلِيمًا. وَمَنْ كَانَ حَفِيظًا وَمَا كَانَ
عَلِيمًا لَا يَعْلَمُ أَيْنَ خَزَائِنُ الْأَرْضِ وَكَيْفَ يَنْتَفِعُ بِهَا. وَمَنْ كَانَ عَلِيمًا وَمَا كَانَ حَفِيظًا يَأْكُلُ مِنْهَا وَيَحْمِلُونَ فِيهَا.
وَكَانَ يُوسُفُ حَفِيظًا عَلِيمًا. وَكَانَ يُوسُفُ لَا يُرِيدُ أَنْ يَتْرَكَ الْأَمْرَاءَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ.

وَكَانَ يُوسُفُ لَا يَقْدِرُ أَنْ يَرَى النَّاسَ يَجُوعُونَ وَيَمُوتُونَ.

وَكَانَ يُوسُفُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ.

فَقَالَ لِلْمَلِكِ: (اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ) [يوسف: ۵۵].

وَهَكَذَا كَانَ يُوسُفُ أَمِينًا لِحَزَائِنِ مِصْرَ. وَاسْتَرَاحَ النَّاسُ جِدًّا وَحَمَدُوا اللَّهَ.

16 – ЁР ХАЗИНАЛАРИНИНГ УСТИДА

Юсуф билардики, одамларда омонатдорлик оз эди.

Юсуф билардики, одамларда хиёнат кўп эди.

Юсуф кўрардики, одамлар Аллоҳнинг молларига хиёнат қилардилар.

Юсуф кўрардики, албатта ерда хазиналар кўп, лекин улар зое қилинган эди. Албатта улар зое қилинган, чунки амирлар Аллоҳдан кўркмас эдилар. Уларнинг итлари овқат ер эди, аммо одамлар ейишга нарса топа олмас эди.

Уларнинг уйлари безатилар эди, лекин одамлар кийишга кийим топа олмас эди.

Ернинг хазиналари одамларга фойда бермас эди, фақат уларни билиб, сақлаб (ғамлаб), муҳофаза қилувчилар билан фойда олар эди.

Ким муҳофаза қила олса-ю ер хазиналари қаердалигини билмаса, улардан қандай фойдалансин?

Кимдир (хазинани) билса-ю, уни муҳофаза қила олмаса, уни еб, хиёнат қилар эди.

Юсуф билиб, муҳофаза қилувчилардан эди.

Юсуф одамларнинг молини ейдиган подшоҳларнинг (ишларига) кўз юмиб кетишни хоҳламас эди.

Юсуф одамларнинг очликдан ўлишларини кўришга тоқат қила олмас эди.

Юсуф ҳақдан уялмас эди. У подшоҳга: **“Мени ернинг хазиналари устига қўй. Албатта, мен муҳофаза қилувчи ва билувчиман”**, деди.

Шундай қилиб Юсуф Миср хазиналарининг (ишончли) одами бўлди. Одамлар бундан жуда роҳатланиб, Аллоҳга ҳамд айтдилар.

۱۷ – جَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ

وَكَانَ فِي مِصْرَ وَالشَّامِ بَجَاعَةً كَمَا أَخْبَرَ يُوسُفُ.

وَسَمِعَ أَهْلُ الشَّامِ وَسَمِعَ يَعْقُوبُ أَنَّ فِي مِصْرَ رَجُلًا رَحِيمًا، وَأَنَّ فِي مِصْرَ جَوَادًا كَرِيمًا، وَهُوَ عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ. وَكَانَ النَّاسُ يَذْهَبُونَ إِلَيْهِ وَيَأْخُذُونَ الطَّعَامَ.

وَأَرْسَلَ يَعْقُوبُ أَبْنَاءَهُ إِلَى مِصْرَ بِالْمَالِ لِيَأْتُوا بِالطَّعَامِ. وَبَقِيَ بَنِيَامِينَ عِنْدَ وَالِدِهِ، لِأَنَّ يَعْقُوبَ كَانَ يُحِبُّهُ جِدًّا. وَمَا كَانَ يُرِيدُ أَنْ يَبْعُدَ عَنْهُ، وَكَانَ يَعْقُوبُ يَخَافُ عَلَيْهِ كَمَا كَانَ يَخَافُ عَلَى يُوسُفَ.

وَتَوَجَّهَ إِخْوَةُ يُوسُفَ إِلَى يُوسُفَ وَهُمْ لَا يَعْرِفُونَ أَنَّهُ أَخُوهُمْ يُوسُفَ.

وَهُمْ لَا يَعْرِفُونَ أَنَّهُ يُوسُفَ الَّذِي كَانَ فِي الْبَيْتِ. وَهُمْ يظُنُّونَ أَنَّهُ قَدْ مَاتَ.

وَكَيفَ لَا يَمُوتُ وَقَدْ كَانَ فِي الْبَيْتِ. كَانَ فِي الْبَيْتِ وَكَانَتِ الْبَيْتُ عَمِيقَةً.

وَكَانَتِ الْبَيْتُ فِي الْعَابَةِ، وَكَانَتِ الْعَابَةُ مُوحِشَةً. وَكَانَ ذَلِكَ فِي اللَّيْلِ وَكَانَ اللَّيْلُ مُظْلِمًا.

(وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ) [يوسف: ۵۸].

كَانُوا مُنْكَرِينَ لِيُوسُفَ لَا يَعْرِفُونَهُ وَلَكِنْ مَا أَنْكَرَهُمْ يُوسُفَ بَلْ عَرَفَهُمْ.

عَرَفَ يُوسُفَ أَنَّ هَؤُلَاءِ هُمُ الَّذِينَ كَانُوا يُرِيدُونَ قَتْلَهُ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَفِيفُظُهُ.

وَلَكِنَّ يُوسُفَ لَمْ يَقُلْ لَهُمْ شَيْئًا وَمَ يَفْضَحَهُمْ.

17 – ЮСУФНИНГ АКАЛАРИ КЕЛДИЛАР

Юсуф хабар берганидек Миср ва Шомда (ҳозирги Сурия) очлик бор эди. Мисрда шундай раҳмдил киши борлигини Шом аҳли ва Яъқуб эшитди: “Албатта, Мисрда очиққўнгил ва саховатли инсон бор бўлиб, у ер хазиналари устидадир. Одамлар унинг олдига бориб, ундан таом олардилар”.

Яъқуб болаларига пул бериб, овқат олиб келиш учун Мисрга юборди. Бинямин отасининг хузурида қолди. Чунки Яъқуб уни жуда яхши кўрарди. Ундан узоқлашишни хоҳламас эди. Яъқуб у ҳақда Юсуфга қайғурганидек қайғуради. Юсуфнинг акалари Юсуфга юзландилар ва унинг ўз укалари Юсуф эканини билмадилар. Улар бу ўша қудукдаги Юсуф эканини билмадилар. Улар уни ўлган деб ўйлардилар. Қудукда қандай ўлмасин? У қудукда эди, қудук эса чуқур эди. Қудук ўрмонда эди, ўрмон эса кўркинчли эди. Бу қоронғуда бўлган эди. Қоронғулик эса зулмат эди.

“Юсуфнинг оға-инилари келдилар ва унинг хузурига кирдилар. Бас, у уларни таниди. Улар эса уни танимадилар”.

Улар Юсуфни танитай инкор қилдилар лекин Юсуф уларни инкор қилмади, балки таниди. Юсуф билдики, улар унинг ўлимини хоҳлаганлар эди. Лекин Аллоҳ уни сақлаб қолган эди. Юсуф уларга ҳеч нарса демади ва уларни фош қилиб, шарманда ҳам қилмади.

۱۸ – بَيْنَ يُوْسُفَ وَإِخْوَتِهِ

وَكَلَّمَهُمْ يُوسُفُ وَقَالَ: مِنْ أَيْنَ أَنْتُمْ؟ قَالُوا: مِنْ كَنْعَانَ! قَالَ: مَنْ أَبُوكُمْ؟ قَالُوا: يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ (عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ). قَالَ: هَلْ لَكُمْ أَخٌ آخَرَ؟ قَالُوا: نَعَمْ، لَنَا أَخٌ إِسْمُهُ بَنِيَامِينُ! قَالَ: لِمَاذَا مَا جَاءَ مَعَكُمْ؟ قَالُوا: لِأَنَّ وَالِدَنَا لَا يَتْرُكُهُ وَلَا يُحِبُّ أَنْ يَبْعَدَ عَنْهُ. قَالَ: لِأَيِّ شَيْءٍ لَا يَتْرُكُهُ، هَلْ هُوَ وَلَدٌ صَغِيرٌ جَدًّا؟ قَالُوا: لَا، وَلَكِنْ كَانَ لَهُ أَخٌ إِسْمُهُ يُوسُفُ، ذَهَبَ مَعَنَا مَرَّةً، وَذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ. وَضَحِكَ يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَكِنْ لَمْ يَقُلْ لَهُمْ شَيْئًا. وَاشْتَقَّ يُوسُفُ إِلَى أَخِيهِ بَنِيَامِينَ. وَأَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَمْتَحِنَ يَعْقُوبَ مَرَّةً ثَانِيَةً. فَأَمَرَ لَهُمْ يُوسُفَ بِالطَّعَامِ. وَقَالَ لَهُمْ: (إِنْتُونِي بِأَخٍ لَكُمْ مِنْ أَبِيكُمْ) [يوسف: ۵۹]. وَلَا تَجِدُونَ طَعَامًا إِذَا لَمْ تَأْتُوا بِهِ. وَأَمَرَ يُوسُفُ بِمَا لَهُمْ فَوَضَعَ فِي مَتَاعِهِمْ.

18 – ЮСУФ ВА УНИНГ АКАЛАРИ...

Юсуф гап бошлаб, уларга шундай деди:

- Сизлар қаердансиз?
- Биз Канъонданмиз.
- Отангиз ким?
- Яъқуб ибн Исҳоқ ибн Иброҳим (уларга Аллоҳнинг салавати ва саломлари бўлсин).
- Сизларнинг бошқа укаларингиз ҳам борми?
- Ҳа, бизнинг яна Бинямин исмли укамиз бор.
- У нега сизлар билан бирга келмади?
- Отамиз уни йўқотишни ва ундан узоқлашишни хоҳламайди.

- Нима учун уни йўқотишни хохламайди, у жуда кичкина болами?

- Йўқ, унинг Юсуф исмли акаси бор эди, бир сафар у биз билан ўрмонга борганида, уни нарсаларимиз олдида колдириб, ўйнагани кетганимизда, уни бўри еб кетган, дейишди.

Юсуф ичида кулиб қўйди лекин уларга ҳеч нарса демади. Юсуф укаси Биняминни кўришга муштоқ бўлди. Аллоҳ Яъқубни иккинчи марта синашни хохлади. Юсуф уларга егулик (овқат) буюрди ва: **“Менинг хузуримга ота бир инингизни олиб келинг”**. Агар уни олиб келмасангиз, сизларга егулик йўқ”, деди.

Юсуф уларнинг (дон алмаштириш учун) келтирган нарсаларини юкларининг ичига қайтиб солиб қўйишга буюрди.

۱۹ – بَيْنَ يَعْقُوبَ وَابْنَائِهِ

وَرَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ وَأَخْبَرُوهُ بِالْحَبْرِ، وَقَالُوا لَهُ: أَرْسِلْ مَعَنَا أَخَانًا، وَإِلَّا لَا نَجِدُ خَيْرًا عِنْدَ الْعَزِيزِ.

وَطَلَبُوا مِنْ يَعْقُوبَ بَنِيَامِينَ وَقَالُوا: (وَإِنَّا لَهُ لِحَافِظُونَ) [يوسف: ۶۳].

قَالَ يَعْقُوبُ: (هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا آمَنْتُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ) [يوسف: ۶۴].

هَلْ نَسِيتُمْ قِصَّةَ يُونُسَ. أَتَحْفَظُونَ بَنِيَامِينَ كَمَا حَفِظْتُمْ يُونُسَ.

(فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) [يوسف: ۶۴].

وَوَجَدُوا مَا هُمْ فِي مَتَاعِهِمْ، فَقَالُوا لِأَبِيهِمْ: إِنَّ الْعَزِيزَ رَجُلٌ كَرِيمٌ، قَدْ رَدَّ مَالَنَا وَمَنْ يَأْخُذُ مِنَّا ثَمَنًا. أَرْسِلْ

مَعَنَا بَنِيَامِينَ نَأْخُذْ حَقَّهُ أَيْضًا.

قَالَ لَهُمْ يَعْقُوبُ: لَنْ أَرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُعَاهِدُوا اللَّهَ أَنَّكُمْ تَرْجِعُونَ بِهِ إِلَّا أَنْ تُعْلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِكُمْ.

وَعَاهِدُوا اللَّهَ وَقَالَ يَعْقُوبُ: (اللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ) [يوسف: ۶۶].

وَقَالَ يَعْقُوبُ لَبَنِيهِ: (يَا بَنِيَّ، لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ) [يوسف: ۶۷].

...

19 – ЯЪҚУБ ВА УНИНГ БОЛАЛАРИ

Улар оталарининг олдида қайтиб келиб, бўлиб ўтган воқеани айтиб: “Биз билан бирга укамизни юбор. Агар қўшиб юбормасанг, ҳокимнинг хузуринида яхшиликка эриша олмаймиз”, дедилар.

Яъқубдан Биняминни талаб қилиб: **“Албатта, биз уни муҳофаза қилувчилармиз”**, дейишди.

Яъқуб эса: **“Уни сизларга худди акасини ишонганимдек ишониб топширайми?”**. Сизлар Юсуф қиссасини унутдингизми? Сизлар Биняминни худди Юсуфни ҳимоя қилгандек ҳимоя қиласизларми? **“Аллоҳнинг Ўзи энг яхши муҳофазачи ва Унинг Ўзи раҳмлиларнинг энг раҳмлисидир”**, деди.

Улар (юкларини очиб караганларида) ўзларининг моллари қайтарилганини кўриб, оталарига: “Ҳоким саховатли киши экан. У бизнинг молимизни шундоғича қайтариб, бир чақа ҳам олмабди. Биз билан Биняминни юборинг, биз унинг ҳам ҳаққини оламиз”, дейишди.

Яъқуб уларга: “Токи менга, албатта хузуримга қайта келтиришингиз ҳақида Аллоҳдан васиқа бермагунингизча, уни зинҳор сиз билан юбормасман. Магар (ҳалокатга) ўралиб қолсангиз бошқа гап”, деди.

Улар Аллоҳ номига қасам ичиб, Яъқубга: “Айтган гапларимизга Аллоҳ вакилдир”, дейишди.

Яъқуб болалрига: “Эй ўғилларим, битта эшикдан кирманглар, турли эшиклардан киришлар”, деди.

۲۰ - بَنِيَامِيْنُ عِنْدَ يُوسُفَ

وَدَخَلَ الْاِخْوَةُ مِنْ اَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ كَمَا اَمَرَهُمْ اَبُوهُمْ، وَوَصَلُوا اِلَى يُوسُفَ.

وَلَمَّا رَأَى يُوسُفَ بَنِيَامِيْنَ فَرِحَ جَدًّا وَاَنْزَلَهُ فِي بَيْتِهِ.

وَقَالَ يُوسُفُ لِبَنِيَامِيْنَ: (إِنِّي أَنَا أَخُوكَ) وَاطْمَأَنَّ بَنِيَامِيْنُ.

وَلَقِيَ يُوسُفُ بَنِيَامِيْنَ بَعْدَ زَمَنٍ طَوِيلٍ، فَذَكَرَ أُمَّهُ وَأَبَاهُ وَذَكَرَ بَيْتَهُ وَذَكَرَ صِغَرَهُ. وَأَرَادَ يُوسُفُ أَنْ يَبْقَى

عِنْدَهُ بَنِيَامِيْنُ يَرَاهُ كُلَّ يَوْمٍ وَيُكَلِّمُهُ وَ يَسْأَلُهُ عَنْ بَيْتِهِ. وَلَكِنْ كَيْفَ السَّبِيلُ إِلَى ذَلِكَ وَبَنِيَامِيْنُ رَاجِعٌ غَدًا إِلَى

كَنْعَانَ؟ وَكَيْفَ السَّبِيلُ إِلَى ذَلِكَ، وَالْاِخْوَةُ عَاهَدُوا اللّٰهَ عَلَى أَنْ يَرْجِعُوا بِهِ مَعَهُمْ؟

وَكَيفَ يُمْكِنُ لِيُوسُفَ أَنْ يَحْسِبَ بَنِيَامِيْنَ عِنْدَهُ بَعِيْرٍ سَبَبٍ؟

وَيَقُولُ النَّاسُ: قَدْ حَبَسَ الْعَزِيْزُ عِنْدَهُ كَنْعَانِيًّا بَعِيْرٍ سَبَبٍ، إِنَّ هَذَا لَطَلْمٌ عَظِيْمٌ.

وَلَكِنَّ يُوسُفَ كَانَ ذَكِيًّا عَاقِلًا. كَانَ عِنْدَ يُوسُفَ اِنَاءٌ ثَمِيْنٌ، وَكَانَ يَشْرَبُ فِيْهِ.

وَضَعَ هَذَا الْاِنَاءَ فِي مَتَاعِ بَنِيَامِيْنَ وَأَدَّنَ مُؤَدَّنٌ اِنْكُم لَسَارِقُوْنَ.

وَالْتَفَتَ الْاِخْوَةُ، وَقَالُوا: مَاذَا تَفْقِدُوْنَ؟

قَالُوا: نَفَقْدُ صُوعَ (اِنَاءِ) الْمَلِكِ، وَلَمَنْ جَاءَ بِهِ جِهْلٌ بَعِيْرٍ.

قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْاَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِيْنَ، قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ اِنْ كُنْتُمْ

كَادِبِيْنَ، قَالُوا جَزَاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نُجْزِي الظّٰلِمِيْنَ (يوسف: ۷۳-۷۵).

وَخَرَجَ الْاِنَاءُ مِنْ مَتَاعِ بَنِيَامِيْنَ فَخَجَلَ الْاِخْوَةُ وَلَكِنْ قَالُوا مِنْ غَيْرِ خَجَلٍ:

اِنْ يَسْرِقُ (بَنِيَامِيْنُ) فَقَدْ سَرَقَ اَخٌ لَهُ (يُوسُفُ) مِنْ قَبْلُ.

وَسَمِعَ يُوسُفُ هَذَا الْبُهْتَانَ فَسَكَتَ وَلَمْ يَغْضَبْ وَكَانَ يُوسُفُ كَرِيْمًا حَلِيْمًا.

(قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ. قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ إِنَّا إِذًا لَظَالِمُونَ) [يوسف: 78-79].
 وَهَكَذَا بَقِيَ بَنِيَامِيْنُ عِنْدَ يُوسُفَ، وَفَرِحَ الْأَخْوَانُ جَمِيعًا، إِنَّ يُوسُفَ كَانَ وَحِيدًا مُنْذُ زَمَنِ طَوِيلٍ لَا يَرَى أَحَدًا مِنْ أَهْلِهِ.
 وَقَدْ سَأَلَ اللَّهُ إِلَيْهِ بَنِيَامِيْنُ، أَفَلَا يَحْسِبُهُ، عِنْدَهُ يَرَاهُ وَيُكَلِّمُهُ.
 وَهَلْ مِنَ الظُّلْمِ أَنْ يُقِيمَ أَخٌ عِنْدَ أَخِيهِ.
 أَبَدًا! أَبَدًا!

20 – БИНЯМИН ЮСУФ ҲУЗУРИДА

Ака – укалар худди оталари буюрганидек, турли хил эшиклардан кириб, Юсуфнинг ҳузурига келдилар. Юсуф Биняминни кўрганида жуда хурсанд бўлиб, уни ўз уйига туширди.

Юсуф Биняминга: “Албатта мен сени акангман”, деди. Бинямин тинчланди.

Юсуф Биняминни узоқ вақтдан кейин учратган эди. У онасини, отасини, уйини ва ёшлигини эслади. Юсуф Биняминнинг ўз олдида қолишини, уни ҳар куни кўришни ва уйи ҳақида сўраб-суриштиришни хоҳлади. Аммо бунга қандай йўл бор, ахир эртага Бинямин Канъонга қайтиб кетади-ку? Бунга қандай йўл бор, ахир акалари у билан бирга қайтишга Аллоҳ номи ила қасам ичишган-ку?

Юсуф Биняминни қандай қилиб сабабсиз қамокқа олиши мумкин? Одамлар: “Ҳоким бир Канъонликни сабабсиз қамокқа олди, бу зулмдир”, дейдилар-ку?!

Лекин Юсуф доно ва ақлли эди. Юсуфнинг кимматбаҳо идиши бўлиб, унда сув ичар эди. Ўша идишни Биняминнинг юкига жойлади, сўнг жарчи: “Сизлар ўғрисиз”, деб жар солди. Акалар уларга қараб: “Нимани йўқотдингиз”, дедилар. Улар: “Подшоҳнинг (сув ичадиган) идишини йўқотдик. Уни келтирган кишига бир туя юк”, дедилар.

Улар: “Аллоҳга қасамки, ўзингиз биласиз, биз ер юзида фасод учун келган эмасмиз, биз ўғрилар бўлган ҳам эмасмиз”, дедилар. Улар: Агар ёлғончи бўлиб чиқсангиз, жазоси нима?” дедилар. Улар: “Унинг жазоси, кимнинг юкида топилса, ўшадир. Бас, унинг жазоси ўшадир. Золимни шундай жазолаймиз”, дедилар”.

Идиш эса Биняминнинг буюмлари орасидан чиқди. Акалар ҳижолат бўлдилар, лекин ҳеч қандай ҳижолатсиз: “Агар (Бинямин) ўғирлик қилган бўлса, унинг акаси (Юсуф) ҳам бундан илгари ўғрилик қилган эди”, дейишди. Юсуф бу бўҳтонни эшитди, сукут сақлаб, ғазабланмади. Юсуф саҳий ва ҳалим эди.

“Улар: “Эй Азиз, бунинг катта ёшли чол отаси бор. Бас, биримизни унинг ўрнига ол. Биз сени яхшилик қилувчилардан эканлигингни кўрмоқдамиз», дедилар. У: “Нарсамизни ҳузуридан топган одамдан бошқани олиб қолишимиздан Аллоҳ сақласин. Акс холда, албатта, золимлардан бўлиб қоламиз”, деди”.

Шундай қилиб Бинямин Юсуфнинг олдида қолди. Икки ака-ука жуда хурсанд бўлдилар. Албатта, Юсуф узоқ вақтдан бери ёлғиз эди. Яқинларидан ҳеч кимни кўрмаган эди. Аллоҳ унга Биняминни қайтариб берди. У уни ҳар доим ёнида бўлиши ва у билан суҳбатлашиш учун қамокқа олмаган-ку?

Ука ўз акасининг олдида туриши зулм бўладими?

Ҳеч қачон! Ҳеч қачон!

۲۱ - إِلَى يَعْقُوبَ

وَتَحْيَرَ الْإِخْوَةَ كَيْفَ يَرْجِعُونَ إِلَى أَبِيهِمْ؟

وَفَكَرَ الْإِخْوَةُ مَاذَا يَقُولُونَ لِأَبِيهِمْ!؟

إِنَّهُمْ فَجَعُوهُ أَمْسٍ فِي يُوسُفَ، أَفَيُفْجَعُونَهُ الْيَوْمَ فِي بَنِيَامِينَ!

أَمَّا كَبِيرُهُمْ فَأَبَى أَنْ يَرْجِعَ إِلَى يَعْقُوبَ، وَقَالَ لِإِخْوَتِهِ:

(ارْجِعُوا إِلَى أَبِيكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ

حَافِظِينَ) [يوسف: ۸۱].

وَلَمَّا سَمِعَ يَعْقُوبُ الْقِصَّةَ عَلِمَ أَنَّ اللَّهَ مُتَّحِنُهُ.

أَمْسٍ فُجِعَ فِي يُوسُفَ، وَالْيَوْمَ يُفْجَعُ فِي بَنِيَامِينَ، إِنَّ اللَّهَ لَا يَجْمَعُ عَلَيْهِ مُصِيبَتَيْنِ، اللَّهُ لَا يُفْجَعُهُ فِي

ابْنَيْنِ.

إِنَّ اللَّهَ لَا يُفْجَعُهُ فِي ابْنَيْنِ كَيُوسُفَ وَبَنِيَامِينَ.

إِنَّ اللَّهَ فِي ذَلِكَ يَدًا خَفِيَّةً.

إِنَّ اللَّهَ فِي ذَلِكَ حِكْمَةً خَفِيَّةً.

إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَزَلْ يَمْتَحِنُ عِبَادَهُ ثُمَّ يَسْرُهُمْ وَيُنْعِمُ عَلَيْهِمْ.

ثُمَّ إِنَّ ابْنَ الْكَبِيرِ بَقِيَ فِي مِصْرَ أَيْضًا وَأَبَى أَنْ يَرْجِعَ إِلَى كَنْعَانَ. أَفَيُفْجَعُ فِي الثَّلَاثِ أَيْضًا، وَقَدْ

فُجِعَ مِنْ قَبْلُ فِي اثْنَيْنِ.

إِنَّ هَذَا لَا يَكُونُ.

وَهُنَا أَطْمَأَنَّ يَعْقُوبُ وَقَالَ: (عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ) [يوسف: ۸۳].

21 – ЯЪҚУБНИНГ ҲУЗУРИДА

Акалар оталарининг олдига қандай қилиб қайтиб борамиз, деб ҳайрон бўлдилар.

Улар оталарига нима деб айтишни ўйладилар.

Улар кечагина оталарини Юсуф хусусида бахтсиз қилган эдилар. Энди бугун уни Бинямин билан бахтсиз қиладиларми?

Катта акалари Яъқубнинг олдига боришдан бош тортиб, иниларига: “Отангизнинг олдига қайтинглар, бас, унга: «Эй отамиз, ҳақиқатда ўғлинг ўғрилик қилди. Биз фақат ўзимиз билган нарсага гувоҳлик бердик, холос. Биз ғайбни билувчи эмас эдик денглар”, деди.

Яъқуб бу воқеани эшитгач, бунда Аллоҳнинг “қўли” борлигини ва Аллоҳ уни имтиҳон қилаётганини билди. Кеча Юсуф билан синаган эди, бугун эса Бинямин билан синамоқда.

Албатта, Аллоҳ унга икки мусибатни жамламайди. Албатта Аллоҳ уни икки ўғли хусусида бахтсиз қилмайди. Албатта, Аллоҳ уни Юсуф ва Биняминдек икки ўғли билан бебахт қилмайди.

Албатта, бу ишда Аллоҳнинг яширин қўли бор эди.

Албатта, бу ишда Аллоҳнинг яширинча ҳикмати бор эди.

Албатта Аллоҳ бандаларини имтиҳон қилади. Сўнгра уларни хурсанд қилиб, уларга неъмат ато қилади.

Кейин катта ўғил Мисрда қолиб, Канъонга қайтишдан бош тортди. Энди учинчи фарзандида ҳам қийналадими? Бундан олдин икки мусибатда қийналган эди-ку? Албатта, бу бўлмайди.

Шу ерда Яъқуб хотиржам бўлди ва: **“Шоядки, Аллоҳ уларнинг ҳаммасини ҳузуримга жамлаб келтирса. Албатта, Унинг Ўзи билгувчи ва ҳикматли зотдир”,** деб айтди.

۲۲ - يَظْهَرُ السِّرُّ

وَلَكِنَّ يَعْقُوبَ كَانَ بَشَرًا فِي صَدْرِهِ قَلْبٌ بَشَرٌ لَا قِطْعَةَ حَجَرٍ. فَذَكَرَ يُوسُفَ وَتَجَدَّدَ حُزْنُهُ وَقَالَ: (يَا أَسْفَى عَلَى يُوسُفَ) [يوسف: ۸۴].

وَلَا مَهْ أَبْنَاؤُهُ وَقَالُوا: إِنَّكَ لَا تَزَالُ تَذَكُرُ يُوسُفَ حَتَّى تَهْلِكَ.

قَالَ يَعْقُوبُ: (إِنَّمَا أَشْكُو بَنِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ). [يوسف: ۸۶].

وَكَانَ يَعْقُوبُ يَعْلَمُ أَنَّ الْيَأْسَ كُفْرٌ، وَكَانَ يَعْقُوبُ لَهُ رَجَاءٌ كَبِيرٌ فِي اللَّهِ.

وَأَرْسَلَ يَعْقُوبُ أَبْنَاءَهُ إِلَى مِصْرَ لِيَبْحَثُوا عَنْ يُوسُفَ وَبَنِيَامِينَ وَيَجْتَهِدُوا فِي ذَلِكَ وَمَنْعَهُمْ يَعْقُوبُ مِنْ أَنْ يَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ. وَذَهَبَ الْإِخْوَةُ إِلَى مِصْرَ مَرَّةً ثَالِثَةً وَدَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ وَشَكَّوْا إِلَيْهِ فَقَرَّهُمْ وَمُصِيبَتَهُمْ وَسَأَلُوهُ الْفَضْلَ.

وَهُنَا هَاجَ الْحُزْنَ وَالْحُبُّ فِي يُوسُفَ وَمَ يَمْلِكُ نَفْسَهُ. أَبْنَاءُ أَبِي وَأَبْنَاءُ الْأَنْبِيَاءِ يَشْكُونَ فَقَرَّهُمْ وَمُصِيبَتَهُمْ

إِلَى مَلِكٍ مِنَ الْمُلُوكِ. إِلَى مَتَى أَخْفِي الْأَمْرَ عَنْهُمْ. وَإِلَى مَتَى أَرَى حَالَهُمْ؟ وَإِلَى مَتَى لَا أَرَى أَبِي؟

لَمْ يَمْلِكْ يُوسُفُ نَفْسَهُ وَقَالَ لَهُمْ: (هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ) [يوسف:

۸۹].

وَكَانَ الْإِخْوَةُ يَعْلَمُونَ أَنَّ هَذَا السِّرَّ لَا يَعْلَمُهُ إِلَّا يُوسُفُ وَنَحْنُ. فَعَلِمُوا أَنَّهُ يُوسُفُ.

سُبْحَانَ اللَّهِ! هَلْ يُوسُفُ حَيٌّ أَمَا مَاتَ فِي الْبَعْرِ. يَا سَلَامٌ! هَلْ يُوسُفُ هُوَ عَزِيزُ مِصْرَ؟ هُوَ الَّذِي

عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ؟ هُوَ الَّذِي كَانَ يَأْمُرُ لَنَا بِالطَّعَامِ؟ وَمَا بَقِيَ عِنْدَهُمْ شَكٌّ أَنَّ الَّذِي يُكَلِّمُهُمْ هُوَ يُوسُفُ

بُنْ يَعْقُوبُ!

(قَالُوا أَأَنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ، قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ آثَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ) [يوسف: ٩٠-٩١].
 وَمَا لَأَمْهَمُّ يُوسُفُ عَلَى فَعَلْتِهِمْ، بَلْ قَالَ: (يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) [يوسف: ٩٢].

22 – СИРНИНГ ОШКОР БЎЛИШИ

Лекин Яъқуб инсон эди, унинг кўксидаги тош бўлаги эмас балки инсон юраги эди.

Унда заррача (бағри) тошлик йўқ эди.

У Юсуфни эслаб, яраси (махзунлиги) янгиланди: **“Ох, Юсуф!!!”** деди.

Шунда ўғиллари уни маломат қилиб: **“Халок бўлгунингизча Юсуфни зикр қилаверар экансиз-да?!”** дейишди.

Яъқуб: **“Албатта, мен дарду ҳасратимдан фақат Аллоҳнинг Ўзига шикоят қилмоқдаман ва Аллоҳдан сиз билмаган нарсани биламан”**, деди.

Яъқуб умидсизлик куфр эканини билар эди. Яъқубнинг Аллоҳдан умиди катта эди.

Яъқуб болаларини Юсуф ва Биняминни излаш учун юбориб, бунда қаттиқ ҳаракат қилишга чақирди. Ва уларни Аллоҳнинг раҳматидан ноумид бўлишдан қайтарди.

Акалар учинчи марта Мисрга келдилар. Улар Юсуфнинг ҳузурига келиб, камбағалликларидан шикоят қилиб, раҳм қилишни сўрадилар.

Шу ерда Юсуфнинг махзунлиги ва муҳаббати ғалаёнга келиб, ўзини тийиб ололмади. Ва: **“Отамнинг болалари, пайғамбарнинг болалари камбағаллик ва мусийбатларини подшоҳлардан бир подшоҳга шикоят қилмоқдаларми?”**

Улар ҳақидаги иш қачонгача махфий қолади?

Уларнинг ахволини қачонгача кўриб тураман?

Қачонгача отамни кўрмайман?

Юсуф ўзини тийиб тура олмасдан, уларга: **“Жоҳиллик пайтингизда Юсуфга ва унинг инисига нима қилганларингизни биласизларми?”** деди.

Акалар бу сирни уларнинг ўзлари ва Юсуфдан бошқа ҳеч ким хабардор эмаслигини билардилар. Шунда унинг Юсуф эканини билдилар.

Субҳаналлоҳ! Юсуф тирикми? У кудукда ўлмаганми?

Ё тавба! Юсуф Миср ҳокимими?

У ўша ердаги хазиналарнинг устидаги одамми?

У ўша бизга егулик буюрган одамми?

Уларда албатта бу гапираётган Юсуф ибн Яъқуб экани хусусида ҳеч шубҳа қолмади!

“Улар: “Э-э, ҳали сен Юсуфмисан?!” дедилар. У: “Мен Юсуфман, мана бу иним. Аллоҳ бизга марҳамат кўрсатди. Ҳақиқатда ким тақво ва сабр қилса, Аллоҳ, албатта, гўзал иш қилувчиларнинг ажрини зое қилмагай”, деди. Улар: “Аллоҳга қасамки, ҳақиқатда Аллоҳ сени биздан устун қилди. Биз эса, хатокорлардан бўлдик”, дедилар”.

Юсуф уларнинг ишларини маломат қилмади. Балки: **“Аллоҳ сизларни мағфират қилгай. У раҳм қилувчиларнинг раҳмлироғидир”**, деди.

۲۳ – يُوسُفُ يُرْسَلُ إِلَىٰ يَعْقُوبَ

وَاشْتَأَقَ يُوسُفُ إِلَى لِقَاءِ يَعْقُوبَ وَكَيْفَ لَا يَشْتَأَقُ إِلَيْهِ وَقَدْ طَالَ الْفِرَاقُ. وَلِمَاذَا يَصْبِرُ الْآنَ وَقَدْ ظَهَرَ
السِّرُّ. وَكَيْفَ يَطِيبُ لَهُ الطَّعَامُ وَالشَّرَابُ وَأَبُوهُ لَا يَطِيبُ لَهُ طَعَامٌ وَلَا شَرَابٌ وَلَا مَنَامٌ.
قَدْ انْكَشَفَ السِّرُّ، وَقَدْ ظَهَرَ السِّرُّ، وَقَدْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ تَقَرَّ عَيْنُ يَعْقُوبَ.
وَكَانَ يُعْقُوبُ قَدْ عَمِيَ مِنْ كَثْرَةِ الْبُكَاءِ وَالْحُزْنِ.
فَقَالَ يُوسُفُ: (إِذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا وَأَنْتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ)
[يوسف: ٩٣].

23 – ЮСУФ ЯЪКУБГА ЭЛЧИ ЖЎНАТДИ

Юсуф Яъкубни кўришга ошиқди. Қандай ҳам ошиқмасин, ахир айрилиқ узоқ чўзилган эди-ку?

Ҳозир нима учун тоқат қилсин, ахир сир ошкор бўлган-ку?

Қандай қилиб овқат ва сув унинг томоғидан ўтсин, ахир отасининг овқати, суви, ҳатто уйкусида ҳам ҳаловат йўқ-ку?

Сир очилиб бўлди. Сир аниқ бўлди. Аллоҳ Яъкубнинг кўзлари (яна) кўришини хоҳлади.

Яъқуб кўп йиғлагани ва маҳзун бўлганидан кўзи ожиз бўлиб қолган.

Юсуф: “Менинг мана бу кўйлагимни олиб бориб, отамнинг юзига ташланг, кўзи очилур. Сўнгра аҳлингиз ила жам бўлиб, хузуримга келинглар”, деди.

٢٤ – يَعْقُوبُ عِنْدَ يُوسُفَ

وَلَمَّا سَارَ الرَّجَالُ بِقَمِيصِ يُوسُفَ إِلَى كَنْعَانَ، أَحْسَسَ يَعْقُوبُ رَائِحَةَ يُوسُفَ، وَقَالَ:
(إِنِّي لِأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ، قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ) [يوسف: ٩٤-٩٥].

وَلَكِنْ كَانَ يَعْقُوبُ صَادِقًا، (فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا، قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ
إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ، قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ، قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ
رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) [يوسف: ٩٦-٩٨].

وَلَمَّا وَصَلَ يَعْقُوبُ إِلَى مِصْرَ اسْتَقْبَلَهُ يُوسُفُ، وَلَا تَسْأَلْ عَنْ فَرْحِهِمَا وَسُرُورِهِمَا. وَكَانَ يَوْمًا مَشْهُودًا
فِي مِصْرَ وَكَانَ يَوْمًا مُبَارَكًا.

وَرَفَعَ يُوسُفُ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَوَفَعُوا كُلُّهُمْ سُجَّدًا لِيُوسُفَ.

وَقَالَ يُوسُفُ: (هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا) [يوسف: ١٠٠].

(إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ) [يوسف: ٤].

وَحَمْدَ يُوسُفَ اللَّهُ حَمْدًا طَيِّبًا كَثِيرًا. وَشَكَرَ يُوسُفُ عَلَى ذَلِكَ شُكْرًا عَظِيمًا. وَبَقِيَ يَعْقُوبُ وَأَلُّ يَعْقُوبَ فِي مِصْرَ زَمَنًا طَوِيلًا وَمَاتَ يَعْقُوبُ وَرَوَّحَهُ فِي مِصْرَ.

24 – ЯЪҚУБ ЮСУФНИНГ ОЛДИДА

Улар (акалар) Юсуфнинг кўйлаги билан Канъонга келганларида, Яъқуб Юсуфнинг хидини сезди ва: “Албатта, мен Юсуфнинг хидини сезмоқдаман”, деди. “Улар: «Аллоҳга қасамки, сен эски адашувингдасан”, дедилар.

Лекин Яъқуб рост гапирган эди. “Хушхабарчи келган чоғида у(кўйлак)ни унинг юзига ташлаганида, яна кўрадиган бўлди. У: “Сизларга мен, “Аллоҳдан сизлар билмайдиган нарсани биламан”, демаганмидим?!” деди. Улар: “Эй отамиз, гуноҳларимиз учун истиғфор айт. Албатта, биз хатокорлардан бўлган эканмиз”, дедилар. У: “Сизлар учун Роббимга истиғфор айтаман. Албатта, Унинг Ўзи мағфират қилгучи ва раҳмли Зотдир”, деди”.

Яъқуб Мисрга етиб келганида, уни Юсуф кутиб олди. Уларнинг хурсандлиги ва шодлиги ҳақида сўрамай кўяколинг. Бу кун Мисрда нутилмас ва муборак кун эди.

Юсуф ота-онасини тахтга кўтарди. Барчалари Юсуфга сажда қилиб йиқилдилар.

Юсуф: “Эй отажон, бу аввал кўрган тушимнинг таъбиридир, Роббим уни ҳаққа айлангирди. Мен ўн битта юлдузни ҳам қуёш ва ойни кўрдим, уларнинг менга сажда қилаётганларини кўрдим”, деди.

Юсуф Аллоҳга кўп, гўзал ҳамд айтди. Бунинг учун Юсуф улкан шукр қилди. Яъқуб ва унинг аҳли Мисрда узоқ вақт қолди. Яъқуб ва унинг аёли Мисрда вафот этди.

۲۵ – حُسْنُ الْعَاقِبَةِ

وَلَمْ يَشْعَلْ يُوسُفَ هَذَا الْمَلِكُ الْعَظِيمُ عَنِ اللَّهِ وَلَمْ يُعَيِّرْهُ.

وَكَانَ يُوسُفُ يَذْكُرُ اللَّهَ وَيَعْبُدُهُ وَيَخَافُهُ.

وَكَانَ يُوسُفُ يَحْكُمُ بِحُكْمِ اللَّهِ وَيُنْفِذُ أَمْرَ اللَّهِ.

وَكَانَ يُوسُفُ لَا يَرَى الْمَلِكَ كَثِيرًا وَلَا يَعُدُّهُ شَيْئًا كَبِيرًا.

وَكَانَ يُوسُفُ لَا يُحِبُّ أَنْ يَمُوتَ مَوْتَ مَلِكٍ وَيُحْشَرَ مَعَ الْمُلُوكِ. بَلْ كَانَ يُحِبُّ أَنْ يَمُوتَ مَوْتَ عَبْدٍ

وَيُحْشَرَ مَعَ الصَّالِحِينَ.

وَكَانَ دُعَاءُ يُوسُفَ: (رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ

وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ) [يوسف: ۱۰۱].

وَتَوَقَّاهُ اللَّهُ مُسْلِمًا وَأَلْحَقَهُ بِآبَائِهِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَعَلَى نَبِينَا وَسَلَّم.

25 – ГЎЗАЛ НИҲОЯ

Бу буюк бойлик Юсуфни Аллоҳдан машғул қилиб ҳам қўймади ўзгартирмади ҳам.

Юсуф ҳамиша Аллоҳни зикр қилар ва Унга ибодат қилиб, Ундан қўрқар эди.

Юсуф Аллоҳнинг ҳукми билан ҳукм қилар ва Аллоҳнинг буйруқларини ижро қилар эди.

Юсуф мулкка кўп эътибор бермас ва уни катта нарса деб ҳисобламас эди.

Юсуф подшоҳ бўлиб ўлишни ва подшоҳлар қаторида тирилишни истамас эди. Балки, оддий кул ўлимини солиҳлар қаторида тирилишни хоҳлар эди.

Юсуфнинг дуоסי куйидагича эди: **“Эй Роббим, ҳақиқатда менга мулк бердинг ва менга тушларнинг таъбирини ўргатдинг. Эй осмонлару ерни яратган Зот! Сен дунёю охиратда менинг валийимсан. Мени мусулмон ҳолима вафот этдиргин ва солиҳларга қўшгин”**.

Аллоҳ унинг жонини мусулмон ҳолида олди ва оталари Иброҳим, Исҳоқ ва Яъқублар билан учраштирди.

Уларга ва пайғамбаримизга Аллоҳнинг салавати ва саломлари бўлсин.

Китобнинг биринчи қисми шу ерда ниҳоясига етди.